

**Q.D.T.O.M.B.V. in sui nominis gloriam. Dissertatio
pharmaceutico-therapeutica de usu & abusu inebriaminum / autore Joh.
Ludov. Hannemanno.**

Contributors

Hannemann, Johann Ludwig, 1640-1724.

Publication/Creation

Norimbergae : Apud Pauli Fürstii, ... Typis Christophori Gerhardi, M.DC.LXXIX.
[1679]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/p6pgkrns>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Q. D. T. O. M. B. V.

In

SUI NOMINIS GLORIAM.

DISSERTATIO

Pharmaceutico - Therapeutica.

De

USU & ABUSU INEBRIAMINUM,

Autore

JOH. LUDOV. HANNEMANNO,

M. D. Et in Illustri Christian - Albertino Physices

Professore Publico Ordinario. Perillustris

Leopoldinæ Societatis Collegâ.

Psalm. LXXVII. v. XI.

Die Rechte Hand des Höchsten kan alles ändern.

NORIMBERGÆ,

Apud PAULI FÜRSTII, Bibliopolæ b. m.

viduam & hæredes.

Typis CHRISTOPHORI GERHARDI,

M. DC. LXXIX.

THE NOMINIS GLOBE
 DISSERTATIO
 Pharmaceutico-Therapeutica
 USUS ABUSU
 GIBBERIAMINI
 JOHANNES HANNEWAY
 in Aula Magna Universitatis
 Lipsiensi Publico Oratore
 habuisse
 Anno 1717
 Lipsiæ
 Typis Johannis Neubergeri
 Apud Johannem Neubergerum
 in Ædificiis Universitatis
 Lipsiensi

DEDICATIO

*Illustribus, Excellentissimis, Amplissimis,
Viris,*

**DN. JOH. MICHAELI
FHER,**

Consuli & Physico Svinfur-
tensi, Academiae Naturae Curios. Praesidi
Magnifico, Dicto Argonautae,

**DN. JOH. GEORGIO
VOLCKAMERO,**

Reipublicae Inclutae Noriber-
gensis Physico Primario, Academiae Naturae
Curiosorum Adjuncto Dignissimo, Dicto
Heliantho,

Medicinae Doctoribus famigeratissimis, Con-
sultissimis, Patronis, Fautoribus, Collegis, Amicis Ho-
noratissimis, offert Auctor,

Olite demirari, Viri Illustres, hocq̃ chartis paucis constans de usu & abusu inebriaminum in re Pharmaceutica & Therapeutica conscriptum opusculum Vestror. Illustr. Nominum splendore & auctoritate sese posteris recommendet Ad hæc ausa, quæ in bonam partem interpretari velitis, quàm humanissimè rogo : multæ causæ impulerunt. Est quippe ultra lustrum, quo nomini meo, matriculæ virorum Illustris Leopoldinæ Societatis in Germania splendidissimæ insereretur, hunc honorem quasi verim, meaq̃ etiam levioris farine observata, non tam raritate, quàm veritate sese recommendantia, rarissimi commatis à Magnis viris comportata observationum aureæ messi sociare dignati estis, & quod maximum, in numerum me recepistis. Fruor itaq̃, Illustris Domine Præses, jam tot annos Tuò favore & insigni patrociniò, Tuòq̃, Magne Domine Volckamere, amicitia nectare recreor sepiùs, & grato animo beneficia, quæ

mibi

✿   ✿   ✿

mibi à Vobis, Magni Viri, præter ullum meum meritum fuere exhibita, quoad vixero, agnoscam. Hæ itaq; lucubrationes sub Autoritatum Vestrarum clypeo, Nominum Illustrium tutelâ in publicum prodeant, benevolè patiamini. Sicq; gratitudinis meæ specimen loco redhostimèti, quod Vestris Nominibus dignum à me præstari nequit, in posterorum ætatem transmittatur. Quare suscipite in Vestram, contra invidiorû rabiem, tutelam, hoc qualecunq; exiguum opusculum, magisq; animum donantis, quàm donum ipsum vestris nominibus Celeberrimis inferius, respicite. Cæterùm, Vos, Magni Viri, Excellen. Domini, Dei T. O. M. præsidio, qui Vos divitissimè florentes servet, contra omnem mali insultum protegat suâ dextrâ, & deniq; quando annorum numero graves, ac vitæ longioris dierumq; tedium obrepat, per Beatam Analysin, cælestis gloriæ Christi meritum vos reddat participes! Vivite, valete, Forete, & favete: qui sum,

V. T. T.

JOHAN. LUDOVICUS HANNEMANN;
M.D. & Physices in Christian-Albertina Prof.
Public, Ordin. Leopoldinæ Societatis Collega.

Discursus Præliminaris.

Morem eum, quem autores sequuntur, suis tractatibus præfationem, in quâ vel scripti occasionem, vel divisionem, aut breviter argumentum enarrent, præmittant, quoque sector, non ut de scripti occasione, divisione, argumentoque differam, sed aliam materiam, præmiâ loco tractandam, quam Reipublicæ nostræ Asclepiadæ apprimè utilem & jucundam reor, elegi. Circa cujus enodationem nostræ Reipublicæ primates strenuè fuère occupati, quemadmodum eruditissimæ Magnorum Virorum lucubrationes evincunt.

Thema verò, quod nunc propositurus, est Apoplexia. Morbus ille, cui & rectè nomen, *Miserere mei*, propter multas causas imposueris, truculentissimus. Quique instar fulminis homi-

hominem creaturarum principem ex viventium theatro subtrahit, inque rogam præcipitat. De nominis etymologia, aliisque circumstantiis, quæ circa vocabula observari solent, hinc minimè erimus solliciti: præstitit, id eruditissimè insignissimus *CORTNUMMUS SORANÆ* Academiæ, dum viveret, Decus, & alii. Ut itaque hoc labore commodè superfedere queam; neque instituti ratio ejus tractationis hæc vice capax est. Causarum dumtaxat scrutinium institutam, quousque propositi cancelli sese diffundunt.

In causarum scrutinio admodum discordes Medicorum sententias, dicamne potius, opiniones legere licet. Commodè autem harum opinionum diverticula ad tres classes revocaveris. prima est eorum, qui pituitam secūda, qui serum, tertia, qui sanguinem accusant. Omnes tamen volunt artis nostræ dictatorem, *Hippocr.* sequi, & ut ille eorum placitis patrocinari videatur, verba ejus mirè torquent, sique sæpius sensus eloquiorum Hippocraticorum reclamant, ob-

✿   ✿   ✿

---

torto collo trahunt, cùm tamen valdè temerarium sit, ubique eandem apoplexiæ causam statuere, cujus morbi variæ possunt esse causæ. Et nulla causa hîc assignari potest, quæ utique inveniatur locum, præter eam, quam innox allaturus sum.

Duæ præprimis causæ notari merentur, quæque præ cæteris alicujus ponderis & momenti videntur esse, (aliæ & suâ nullitate propria evanescent, quasque & hîc attingere operæ non pretium,) & has illustre par virorum in scenam produxit. Prioris autor est Celeberrimus *Cortnummus*, qui libro de *Morbo Attonito* Artic. II. Cap. VIII. pag. 30. *Morbum Attonitum definit hæmostasiam in cerebro.* Alterius sententiæ propugnator audit *Franciscus Bayle*, Doctor Medicus Tholosanus, Vir, me hercules, eruditissimus, hicque statuit, apoplexiam oriri ab eo, quando sanguis figitur, id verò quod sanguinem figit, esse *Melancholiam*. Inque eum sensum pulchrè l. de Apoplexia c. VII. p. 87. disserit. Præcipua *Melancholice qualitas*, à qua potissimum

firmum

simum ipsius activitas dependet, est aciditas, vi
cujus quando est moderata, moderatam sanguini
consistentiam largitur, immodicā verò, quando
copia excedit & aucta aciditate facta est acrior;
maximè, si conjunctam habeat austeritatem aut
acerbitatem, tunc enim vim insignem habet fi-
gendi sanguinem. Duæ istæ sententiæ quamvis
videantur discordes, reapse tamen sunt concor-
des, si que etiam sententiam aliquam, proprio
dogmate neglecto, amplecti vellem, horum uti-
que magnorum virorum placitis quàm luben-
tissimè primas deferrem, subscriberemque. At
cum semel illam pathologiæ distinctionem, quæ
morbi ad tria genera referuntur, quòd vel sint
spirituum, vel humorum (cave verò, ne humores
explices juxta humoristarum scholam,) vel par-
tium solidiorum, receperim, ægrè mihi persua-
deri patior, omnium morborum focum in hu-
moribus constituam.

Morbi spirituum mihi sunt præprimis
Apoplexia, circa quam jam occupamur, epilep-
sia, paralysis, tremor, phrenesis, mania, me-

))

lan-

lancholia, incubus, &c. Absit tamen, vim illam spirituum elasticam, quâ Willisiani sese titillant, ullô modô, quam & natura ignorat, neque corporis nostri œconomia fabrica admittit, admittam, aut fulcrum substernam. Sed relinquendæ sunt istæ delitiæ istis Philosophis spiritûs elasticâ vi temulentis.

Ne itaque aliorum autorum sententias refutando mihi invidiam accersam, quàm cæterò quin aliquid in publicum emittendo ægrè declino, abundet quisq; suo sensu, & per me sit suum cuiq; pulchrum, meam sententiam paucis, nulli tamen eam obtrudendo, sed magnorum virorum censuræ subjiciendo, aperiam.

Apoplexiam morbis spirituum œconomiam turbantibus invertentibusque annumeravi. Antequàm nunc clariùs mentem meam declarem, necesse est, paucis præmoneam, quænam mea de spiritibus sit sententia. Statuo quippe in nostra corporis œconomia unicum dari spiritum, mihi nerveum dictum. Animalem, vitalem, naturalem natura me ignorare jubet, quare &

re & his consulatum in autorum libris lubens concedo, nullam verò sedem in humani corporis Republica.

In hujus spiritûs discrasia vel & metamorphosi apoplexiam quamlibet invenire licet. Quamvis nunc varia sint discrasia genera, ut & metamorphoseos, una tamen species in genesi morbi attoniti quàm maximè attendenda est, videlicet, quandò hic spiritus vappescit vel in vappam transit, illa autem in vappam metamorphosis vel toti spiritui, omniq̃ue ejus substantiæ, vel quibusdam ejus particulis evenit.

Universalis illa spiritûs nervei vappescencia, de qua modò sermo auditus est, morbum attonitum gignit hoc ritu. Spirituositas vigorq̃ue omnis istius spiritus evanescit, & quod residuum, est phlegma, vel corpus sine anima. Non secus ac Spiritus Vini accensus deflagrat, post deflagrationem peractam latex insipidus vigore destitutus restat, quem ampliùs incendere non vales, perdidit quippe istâ deflagratione suum sulphur, niveum suum vivificum Balsamum.

* * *

Quod verò in hacce spiritus nervei vappescen-
tia, quid obstat, quod non licet dicere? deflagra-
tione istius Tragœdiæ primariam personam sta-
tuam: sequentes rationes perpauca, quas ex co-
pia, quæ mihi cæteroquin suppetunt, adduco,
persuadent.

Certum *primò* & in confesso, quòd homi-
nes siderati illicò solitò ponderosiores gravio-
resque, (ne nunc dicam magis intractabiles, ne
fortassis hoc pacto effugium subministrem, li-
cet & huic obstaculum præsto,) appareant. Quid
causæ verò est, quòd homines vita privati viven-
tibus ponderosiores sint, nisi quòd spiritus exe-
stinctus, qui hominem alleviat & vigorat. Et
hinc non infidum prognosticon est, quod de
ponderositate ægri solitò majori desumitur, sci-
licet ipsum ad atram mortem transiturum,
quoniam in ipso hic spiritus sensim, & pedeten-
tim vappescit, donec totus in vappam transierit.
Posset hîc Achilleum argumentum contrà *Cort-
nummum* & *Bayle* formari, quò in summas an-
gustias redigeretur; sed horum diligentia, quam
magni

✿   ✿   ✿

---

magnifacio, neque unquam sine honoris recordo signo, aliquid dandum; in arduis voluisse fat est.

Hunc morbum accersere *iram* quoque in propatulo est: iram quoque non aliter concipies, quam quod sit instar flammæ, quæ abliguriat balsamicas in spiritu nerveo particulas, quibus absumptis, phlegma superest. Possem hoc prolixius illustrare illustri philosophemate, quod circa *iram* in divino opusculo de passionibus animæ Sophus *Renatus De Cartes* instituit, cui pollicem premo absq; servitutis, quam nulli debeo, tyrannide in Philosophia Monarchiam & Regimen despoticum affecto.

Exercitia, quæ nervis incommodant, aut ullo modo infesta sunt, apta nata sunt hunc morbum attonitum causari si non loquerer eruditissimo seculo, magnam exemplorum experimentorumq; farraginem congererem. At nunc sufficit Triverbium. Sipienti fat dictum. Cui & scribo, idiotam non moror!

Hujus morbi prodromi, ut sunt torpor, se-
gnities,

❁ ❁ ❁

---

gnities, vertigo, &c. igneæ coruscationes, similiaque microcosmi meteora, ante oculos nostro asserto fortissimum fulcrum substernunt, quod *Hæmostasie* ATLAS, vel fixati sanguinis assertor nullo ariete removere valent.

Arbitror & me ex horum junceis, æquè lævia mihi horum virorum placita, placitorum argumenta semper visa sunt, fulcrum parare posse immobile, quo meam sententiam muniam, & cuneum ad nodum diffringendum. Nulla quippe potest fieri *Hæmostasia*, nulla sanguinis fixatio sine prævia depauperatione spiritus nervei in sanguine: quæ itaq; hi magni viri pro causis proximis apoplexiæ obtrudere conantur, sunt causarum effectus ipsisq; causis posteriores. Dormitat & sic bonus *Homerus* Sed homines sumus!

Plura forsân desideras L. B. sed ignosce, non lubet hoc tempore. Aliàs me hujus morbi meditationi totum mancipabo. Hic itaque in prægustum contentus sis, rogo! Nosti quippe, arduum esse hoc delicato seculo contrà communem sententiam hiscere. Et ferè illud Jurisconsultorum à Medicis & Philosophis receptum

ptum

ptum est, istuc allaborent sententiam aliquam communem faciant, non rationibus muniant. Quasi hic magnorum nominum suffragia veritatem stabiliant, aut in votorum pluralitate veritas philosophica sita sit. Qui ab hac insania divortium facit, paradoxorum factor, si non prorsus magis acerbum Atheismi crimen impingant, audit. Castigavi quorundam intempestivum zelum in impingendo hoc crimine, quantum *Hobbesium*, *Pufendorfium*, *Cartesium* attinet, quibus viris à multis fit injuria citra suum meritum, in mei *Phœnicis Botanici postloquio*. Qui è contra ex traduce (est phrasis Harvei) philosophantur, hi Terrarum Joves sunt, præsertim illi, qui magnos descriptorum acervos, quibus obrui possent, possident, exque eis, tanquam promptuario aliquo discursum aliquem formare queunt, ast sat miserè, non multum abest, quin his corona civica adjudicetur, sique verò has logomachias parùm accuratiùs expendamus, sunt lacinia hinc indè contextæ, integrique discursus apud alios leguntur, ex quibus fideliter transcripti sunt. Sic condimus historiam, sic conscribimus Elenctica, sic scribillamus libros, quis iis non assurget? Quod me attinet, ego eos nihili pendo: absit, hoc plagium quis nuncupet, & ne rem acu tangam in istis aliarum meditationum declamatoribus, taceo. Absit, bonos hic reprehendam; de fucis sermo est, qui que festucam

in pro-

❁ ❁ ❁

in proximi oculo ruspantur, trabem in proprio haud animadvertentes : de quibus appositè usurpaveris. Turpe est Doctori, quum culpa redarguat ipsum.

Hæc sunt L. B. quæ locò præfaminis in medium asserere placuit, si hoc meum paradoxon de apoplexia tibi placere ut & hunc præsentem laborem intellexero, dabo operam reapse cognoscas, me tuo respondere desiderio in votis habere, hucque omnes mei ingenii nervos intendere. Antequàm verò Te dimittam L. B. rogandus es, ne in malam partem accipias, quæ paulo antè de philosophantibus & Traduce protuli : hujus criminis conscios tetigi, eos rogo, ne taceant, sed causam suam agant, ut palàm fiat erudito orbi, eos ejus criminis esse reos, cujus me libenter reum traducerent, contra Thesin meam quòd nemo hiscere aufit, certus suum ! eamque sic munire valeo, ubique eam tueri ausim & contra quemlibet, &c. vale & fave L. B.

*Scipsi Kilia Anno 79. 17. Martii,
St. V. in anno mei muneris, quo
fungor, quarto, Academia hujus
Illustris decimo quarto.*

Tracta-

Tractatio ipsa.

Esues noster Librum suum, non secus ac Justinianus, ab invocatione Sanctissimi Numinis inchoat, horum exemplo & hunc nostrum Laborem inchoamus. Deus Fons omnis sapientia inexhaustus nostras meditationes in sui Nominis aeterni gloriam, Reipublicæ literariae emolumentum, proximi salutem, dirigat, Meque suo Spiritu Sancto in omnem veritatem ducat, confirmetque.

§. 1. Celeberrimus Vvedelius dignissimus Magni Rolfincii successor in sua pharmacia in artis F. R. I. I. sect. V. c. 1. §. 5. p. 60. in specie, inquit, qui feliciter in operationibus progredi intendit, ad manum, oportet, habeat aliquantisper in copia (1) Spiritum Vini (2) Salem Tartari. (3) Acetum. (4) Spiritum Vitrioli & Salis, his enim plurima possunt perfici. Quam sententiam Magni istius Viri in dubium non vocamus, ut cujus erudita scripta tanquam cynosuram in immenso artis oceano (Hippocrates sect. 1. aphoris. 1. *Ars longa vita brevis*) veneramur, & cum aliis magni facimus. Quicquid tamen sit, illa inebriamina abusive tam Pharmaciae, quam Therapiae professores saepius usurpant. Nihil nunc addamus de aliis inebriaminum abusibus, adeo ut plures inebriaminum abusu, quam fati lege occumbant; horum abusu debitam reprehensionem & castigationem a cathedra nostra relegamus, & sacerdotibus recommendamus, quamvis illa luxuria nobis Medicis saepius fertilem messem cum uberrimo spicilegio faciat. Jubet praelaudatus viae nostrae Leopoldinae Societatis splendidissimum membrum, Hercules dictus, Collega noster honoratissimus, ad pharmaceuticas

Sectio 1. Opusculis.

Vvedelii Laus.

maceuticas operationes ad manum aliquantis per in copia habeamus Spiritum Vini, cui inest inebriaminum princeps liquor.

Inebriamina quid.

§. 2. Antequam vero de abusu inebriaminum in Pharmacia & Therapia dicamus, præmittendum quid sint, non opus quæramus an existant, hoc quippe est extra controversiam, & quæstio Domitiana. Definiemus. *Inebriamina* sunt res ejusmodi, quæ animal & hominem dementare vel in furorem adigere, sensibusque glaucoma vel fascinum facere queunt. Brevius. *Inebriamen* est res animalium & hominum sensibus & menti glaucoma vel fascinum faciens.

Definitio.

Explicatio definitio- nis.

§. 3. Diximus inebriamina esse res, noli mirari L. B. quare illis non genus magis proximum assignaverimus, vel que per potus definiverimus. Resp. per potus definire non potuimus, quoniam multa solida & sicca virtutem inebriativam possideant, necesse itaque fuit genus magis augustum magisque latum tribueremus, hocque commodè per res exprimimus, quippe omnia inebriamina dicuntur & sunt res.

Differentia.

§. 4. Differentias inebriaminum nunc aperiemus (I) alia sunt inebriamina liquida hæcque (1) simplicia, (2) composita. (II) illa vel defumuntur ex vegetabilium regno, videlicet illorum succis, qui per fermentationem vim inebriativam induunt, suntque vel simplicia vel composita, horum princeps est *Spiritus Vini*. Alia inebriamina & liquida promit animalium familia, de quorum Genesi artificiali mox quædam in medium allaturi sumus. Sunt & vegetabilia sicca, quæ vi inebriativa pollent. Quæstio vero est inter Medicos vexatissima, an & metalla vel mineralia per se aliquem liquorem inebriantem promere valeant? Hanc quæstionem Germaniæ nostræ Decus & Lumen D. D. *Vvedelius* sic solvit l. II. sect. I. c. I. §. 5. p. 66. 67. *Mineralia* sive metalla ineptè destillantur, pro aquis scilicet, non item pro phlegmate & spiritibus, quod quibusdam competit: quædam vero planè nec phlegma nec spiritum fundunt, ut metalla; sive aquæ destillatæ ex mineralibus & metallis propriè non dantur. Paucæ enim pollent phlegmate, & cæteroquin magis fixa, & minus vaporabilia sunt in roscidum liquorem, idque tum per se valet de absolute consideratis, tum respectu alio-

Quæstio (1)

tum,

rum, quibus adduntur, sive in compositis nec fixa nec pretiosa addenda. Haftenus Jenensis Æsculapius. Quicquid tamen sit, si integrum & liberum sit nostram sententiam de hoc quaesito aperire, dicimus, quod omninò Metalla & Mineralia per se inebriantem liquorem fundere & promere valeant, quippe si aliàs verum est illud dogma, quod nullum sit corpus, quod antea non fuerit spiritus, hinc si metalla & mineralia in suum rudimentale rursus, vel menstruum convertantur, dant liquorem primigenium, & quo nunc corpora meliora & compactiora, eo etiam dant meliorem liquorem spirituosum. Quare ex metallis & mineralibus per se liquorem inebriantem elicere chemiæ non est impossibile, licet huic vel illi chemiatro sit impossibile. Hicque locum invenit, quod de experimentorum infelicis successus causa diximus in nostro *Phœnice Botanico* §. XIII. qui videatur. Tum utiq; credimus, ex saccharo Saturni posse destillari liquorem inebriantem. Magnus ille Chemiater, cujus mentionem fecimus in nostro *Phœnice Botanico* §. XVIII. mihi plus semel narravit, quomodo ex saccharo Saturni spiritum ardentem paravit. Hicque Generosissimus Dominus fovebat hoc placitum, cui libet rei naturali suum sanguinem naturæ esse, neque illi difficile erat, aquam pluviam per se sineq; ulla additione instar Rubini rubram facere, ex qua optima Medicamina hic Chemiæ Mystra parabat.

*Alia solutio
quaesito.*

§. 4. Nostri instituti ratio omnium promiscuè inebriaminum genesis naturalem vel artificialem hic adumbremus non permittit, dicemus dumtaxat hîc aliquid de inebriaminum Genesi artificiali, quæ ex animalibus desumuntur, quoniam illa ubique non sunt obvia, nosque etiam aliunde mutuati sumus, quod indicamus, ne quis nobis imputet, quasi alienis plumis ornati, ut multorum mos est, prodire gaudamus. *Celeberrimus D. D. Et-müller* in sua pererudita disputatione de Medicina Hippocratica §. 7. sic inquit, *Tartarorum potus* ut notum, est lac equinum, idque tantummodo in solemnioribus festivitatibus, quod tamen ita præparare norunt, ut ebrietatem conciliet, non secus ac vinum. Modus præparandi cum sit curiosus, & eundem linguâ Gallicâ in Latinam translatus ex *Relation, de Tartarie* par *Jean*

*Inebriami-
na ex ani-
malibus.*

Lucea Religieux Dominique de Tartare precopite p. 15. & p. 19. hunc annotare libuit. Eorum potus, quem nominat *Chymus & Boza*, cum farina milii (forſan interdum loco hordei, *Credimus verò nos, licet copia hordei adſit, tamen milium ſumere*) inebriat inſtar vini noſtratis, præparatur ſequenti modo: poſtquam equa peperit, permittunt pullum Jactare per menſem, poſtmodum applicant naſo pulli fruſtula ligni acuminata, eum in finem, ut quando pullus velit ſugere, equa iisdem puncta, eum admittere nequeat, interea ipſi colligunt lac, eoque vas replent, in quo vinum alias fuerit, (ſi tale habere poſſunt) quod dum in vas reconditur, per linteum, trajicitur, & vas poſtmodum exactiſſime obturatur. Huic injiciuntur 20 vel 30 gr. hordei, cum cochleari oxygalæ vaccinæ ſeu lactis acidi vel ebutyrati, aut ſaltem parum fermenti. Interea neceſſe eſt, collocare vas iſtud vel prope ignem, vel exponere idem radiis ſolaribus, ut lac bulliat & benè clareſcat, id quod ſpatio 2. vel 3. Septimanarum evenit: quod ſi addatur tantillum vini, potio erit eò gratior. Lac ita benè depuratum, trajicitur per linteum purum, antequam hauriatur pro potu, qui præparatus tempore vernali, melior eſt omni eo, qui reliquis anni temporibus conficitur. Hæc potio longè durabit, tantum enim lactis novi ſemper denuò infundi poteſt, quantum exhauritur. Obſervandum & hoc, quod ſi lac per ſe ipſum ſatis acidum fuerit, non opus erit oxygalam vel fermentum addere, ſed ſufficiunt grana hordei: utque magiſtutò procedatur, in diſtinctis vaſculis inſtituenda eſt præparatio. Poteſt etiam infundi nodulus ex radicibus violarum aut foliorum coriandri. Decies quotidie equæ lac emulgetur, dum ea interea optimis herbis nutrienda eſt; potio hæc eſt admodum ſalubris, & magno emolumento iis, qui ſunt impotentes. Semina coriandri meliorem habent ſaporem ipſis foliis. Hactenus autor Gallus, in quibuſdam nominibus *obſcurus*. Illud Tartarorum inebriamen ex lacte conſit, inebriativam virtutem à fermentatione indipiſcitur, non ſecus ac noſtra potuum inebriantium genera, vinum, cereviſia, & quæ ex ſuccis pomorum parantur, nullam vim inebriantem habent, niſi ritè fermentationem fuerint paſſa, Quare omnis vis inebriativa dumtaxat fermento & fermentatio-

Digreſſio de potu Tartarorum.

mentationi accepta referenda, quoniam fermentatio spirituum compedes & vincula, quibus inviscati sunt, solvit, eosque exaltat; nam dum formæ subjugatæ dominio formæ specificæ liberantur, suo afferuntur juri, & possunt agere juxta suarum figurarum modificationem. Applica huc, quæ in nostro *Phœnice Botanico* §. XX. de ignis analysi in medium attulimus, simili ritu particulæ in fermentationis fervore procedunt. Lac quippe est blandus potus, adeo ut minimè sit inebrians, verum quando sic fermentationem patitur, tunc spiritus subjugati, qui insunt, effervesce incipiunt, compedibus excusis libertati sese afferunt, sui que juris fiunt & vim inebriantem induunt. Fermentationem verò eam promovent, si lac (1) indatur vasi, in quo vinum fuit antea. (2) Si cochlear oxygalæ vaccinæ addatur. (3) Si injiciatur farina milii vel 20 aut 30 grana hordei. (4) Si igni aut solaribus radiis exponatur. Si presè ea perpendamus, (1) Lac intromissum in vas, in quo vinum fuit, illicò vini fermenti contagio inficitur; vinum quippe spiritibus turget, hinc illi vinosi spiritus contagium suum imprimunt lacti, hinc lactis spiritus activari occipiunt moverique, qui antea quiete quiescebant, sed hujus motionis vi nondum satis liberari queunt suis compedibus, aliud poscunt adminiculum, quod nunc (2) præstant grana hordei, illa imbibunt humidum, quo imbibito contagium & suum inferunt lacti, quod uti est sui multiplicativum, sic activatur à spiritibus vinosis (3) præsertim si accesserit lac aridum vel oxygala vaccina, major majorque intenditur motus in lacte equæ effervescentis. (4) Igni exponitur aut radiis solaribus, in eum finem particulæ caloricæ intromittantur, & uti nunc calor omnem motum promovet, hinc nunc omnia ea lacti commista inter se luctam ineunt; hujus luctæ beneficio spirituosæ particulæ inebriativæ ab aqueis sequestrantur, & phlegmate purificantur viscido. (5) Necessarium est vas optimè claudatur & obturetur, ne in illo effervescente motu spiritus amplius non subjugati, sed debitâ volatilitate animati avolent, sicque inanimem & enervatum liquorem vel vappam post se relinquunt, & quamvis obturatio sit facta, tamen liberum spatium movendi spiritibus non adimitur. Hanc Genesin istius inebriaminis Tataris

ris usitati & familiaris tam prolixè profecuti sumus, ut aliquatenus vim & necessitatem fermentationis adumbrarem, sicque clareat, fermentationem efficere vim inebriativam, non dumtaxat particulas terreas præcipitando, ut vult *VWillis*, sed formas subjugatas spirituofas libertati asserendo, suique juris sint, faciendo. Quibus terminis appositè utitur, & commodissimè Nobilissimis Kergerus, quo nemo melius hanc materiam examinavit, invenit. Quem & hic secuti fuimus.

Notatur
VWillis.

§. 6. Aliorum inebriaminum naturam, Genesin, Genesisque ætiologiam non scrutamur hâc vice, solummodo hic de peculiari quodam inebriamine, quod liquidi formam non habet, agemus, illudque nostro arbitrato est *opium*, quod est inebriamen, socia tabacum, hyoscyamum, &c. Quod naturâ suâ tale est, cum reliqua omnia inebriativam virtutem demum beneficio fermentationis indipiscantur, hoc vero innatam habet vim inebriantem, quæri posset, an opium inebriantem vim possideat. Resp. Affirmando, & probaturi sumus sequentibus experimentis & rationibus (quæ sunt duæ alæ, quibus ad veritatis medicæ & physicæ palladium itur, autoritates ne casû nuce dignæ sunt.) Ex Georgii Andreae itinerario Indico l. 1. c. 9. p. 12. narrat collega noster honoratissimus, *VWedelius* in sua *Opiologia* l. II. Sect. IV. c. 1. p. 165. de Officio seu Opio idem hoc affirmant rerum Indicarum scriptores, quod ad mortem destinati soleant hoc sumere prius, quam adeant supplicium, idque ea præditum esse virtute, ut homines quasi ebrios reddat, & tantam conciliet audaciam, ut unus non dubitet viginti aliis se opponere. *Uti Salomon jubet vinum ad morem iuris propinare, sic hi Indi opium propinant.* Hinc in proverbium fere abiit, ait Nobiliss. *VWedelius*, vulgatum apud ipsos est objicere: *Opium edisti: Quod idem est, ac si aliquis apud nos dicat. Temulentus es.* Sique etiam penficulatè examinemus particulas, quæ opium absolvunt, quemadmodum ejus analysin eruditè more suo tradit Jenensis Academia Decus D. D. *VWedelius* a. 1. Quod gaudeat sulphure narcotico, hujusq; vi hominem inebriat, aut in profundum somnum præcipitat: illos vero, qui opium quotidie assumere consueverunt, magis inebriat, quàm ut in somnum præcipitet. Et ne nunc prolixio-

Opium inebriamen fortissimum.

Questio. 2.

res simus, claudant hunc discursum de opio verba Magni *Vvedelii* a. l. 1. Sect. I. c. XII. p. 44. ubi sulphur exsuperat sal volatile, & in se resolubile, qui effectus similes deprehenduntur in aliis: ita Spiritus Vini, vinum ipsum, crocus, carbonum vapor & alia supra delibata eodem sulphure resolubili pollent, unde effectus edunt quam simillimos. *Opium* itaque est inebriamentum certissimum. Effectus cum Spiritu Vini habet communes, hujusque farinae sunt hyosciamus, solanum, mandragora, &c. Quae solo odoratu inebriativam vim communicare valent, & minimè huc lupulum conferre ambigimus. Quid *Nicotiana* ejusque fumus faciant, norunt illi, quibus hoc fumo, vel ipsam *Nicotii* herbam masticare in more positum est. Quando discussa est vis inebriativa, soporiferam vim exserunt, & sensus ligant. Nam particulae, quae vim inebriantem inferre valent, sunt valde activae, nervos nervorumque principium titillantes; illis absumptis, agere incipiunt particulae soporiferae.

§. 7. Illa inebriamina in frequenti usu sunt hominibus, & iis plurimum abutuntur. In Medicina verò crebro adhiberi solent tam in *Pharmacia*, quam *Therapia*, ut vel ex iis Medicamina, quibus vel sanitatem conservant, vel lapsam restaurent, parare queant, aut ea adhibent loco menstruorum, quorum beneficio vires medicamentosas ex rebus extrahunt. Quænam Medicamina ex iis componant, & quomodo nonnulla, quæ sua natura inebriamina non sunt, ea vi inebriante ament & imbuant, dicemus.

§. 8. Omnium verò primò circa *Opium* pharmacìa operosa & laboriosa est, exque eo varia Medicamina parare studet, quid *Opium* sit, aut unde delumatur, nunc nondisquiremus, eo labore pro nobis defunctus *D. D. Vvedelius*. Est vero pharmaciae duplex Methodus, quæ opium præparat, ex eo Medicamenta officinalia fiant. Prima Methodus Galenica, altera Chemicavel Spagyrica est. *Galenica Methodus Spinæ, Rosas Chemicæ legit.* Quare non multum utilitatis arti nostræ possumus promittere de Galenicorum præparationibus, cum illæ circa corticem versentur, nucleum non attingunt, hinc & illi satis ruditer hoc inebriamentum commodum aliquem usum humano generi afferre valeat, præparant.

Inebriaminum usus.

Opii præparatio duplex.

Chemicæ præparatio optima.

rant, quemadmodum notum est, quare his missis ad alias præparaciones, quæ sunt generis Epicœni, neque Galenicæ neque Chemicæ propriè dictæ, progrediemur, quæ instituuntur cum *Spiritu Vini*. Harum examen aliquod & ætiologiam instituturi sumus.

§.9. Opium crudum usurpare hætenus nefas creditum fuit, & nemo ausus est, hinc variæ præparaciones à Medicis & Seplassiariis excogitatæ sunt, quas ut plurimum perficiunt Catholico Seplassiariorum menstruo, i.e. Spiritu Vini, quemadmodum hoc passim videre est apud rerum pharmaceuticarum scriptores, inque variis dispensatoriis multæ formulæ vel processus præparacionum opii exstant. Quid vero de iis processibus, in quibus Spiritus Vini recipitur, sentiendum sit, nunc mentem nostram aperire non veremur. Nobis ob varias rationes istæ præparaciones sordent, & induci non possumus, credamus illos ullo pretio dignas esse, nos nequidem cassa nuce emeremus. Sed rem ipsam nunc aggredimur. (1) In confesso est: in opio inveniri, si ejus analysin per Vulcanum instituamus (1) Sulphur oleosum, (2) sal quoddam diaphoreticum, seu acre & amarum oleum, vaporosum & volatile sal. (3) Mercurium, (4) aqueas & terreas particulas passivas, & (5) Salinas fixas in capite mortuo residuas, Testibus *Petro Severino, Helmontio, Quercetano, Vedelio*, &c. Quæ omnia summatim sic exprimit D.D. *Vvedelius*, a.1. l.1. Sect. l. c. X. p. 34. Statuimus papaver, inquit, ut alia mista habere in se partes heterogeneas, calidas, siccas, frigidas & humidas. Opium illud, antequam in usum trahatur, correctionem vel aliquam castigationem requirit, quoniam (1) illa consuetudo invaluit, (2) quoniam creditur possidere sulphur lentum & foetidum, imò narcoticum. Plurimi opinantur, quamvis peperam, hanc correctionem satis bene absolvi per Spiritum Vini. Ast nobis non fit verosimile, cum & (1) Spiritus Vini quoque gaudeat sulphure narcotico. Quod itaque eodem sulphure noxio præditum est, illud non potest esse alterius æquè maligni correctivum, potius credendum est, quod illa duo sulphura narcotica utriusq; subjecti tam Spiritus Vini quam Opii connubio aliquo socientur, sicque sulphur narcoticum in opio accessione

Sulphu-

Rejicitur
 opis præpa-
 ratio per
 Spiritum
 Vini.

Sulphuris narcotici in Spiritu Vini magis exaltatur, simile enim simile attrahit, pariq; particularum figurâ ista sulphura gaudent, ita alterum alterius accessione confortatur, sicque est malum correctivum. (2) Quando ille Spiritus Vini rursus ab opio avocatur, si non omne sulphur narcoticum auferat, tamen optimas ejus partes volatiles & electas absument, nam Spiritus Vini, ut postea probaturi sumus, Balsamicas particulas prorsus absorbet, sibi que unit. Et quando opium ejusmodi particularum patitur jacturam, tunc inanime enervatumque redditur. (3) Opii correctio per Sp. V. est idem, ac si Sp. V. cum Sp. V. corrigere nitaris: (I) quoniam utriusque pares particulae insunt. (II) Utriusque pares sunt effectus. *Celeberrimus V Vedelius* l. I. Sect. II. c. IV. p. 62. quaedam contra hæc allata excipit, & quasi pro Sp. V. Apologiam quandam instituit, ejusque exceptiunculas paucis examinaturi sumus. (1) Infert, quod Sp. V. Salem intactum non relinquat. Vitium, propter quod opium torturam subigere cogitur, illud ab eo tollatur, non constat in aliquo sale, sed dumtaxat sulphure narcotico, ac dum illud non modo augeat, perinde est an Salem tangat, vel intactum relinquat, in eo non peccatur. (2) Vanum esse metum concedimus ultrò, ne particulas narcoticas secum auferat, sed solummodo veremur, ne ex combinatione utriusque sulphuris narcotici, sulphur in opio magis fiat narcoticum, cum simile à simili confortetur, aut etiam fortius debilius prorsus destruat. (3) Hoc ægrè concedit insignissimus Vir, excipit enim, vim narcoticam non augere, cum Sp. V. iterum avolet. Resp. Quamvis avolet, tamen vim narcoticam semel opio impressam non secum rapit, quippe illa duo sulphura propter naturæ identitatem homogeneam tam arctè sibi adhærent, ut rursus à se invicem avelli, vel sequestrari nullò modo queant. Ipse Magnus vir concedit quod extractum opiatum cum Sp. V. paratum majores habeat vires narcoticas, quam quod fit cum aceto destillato. Idem Autor hanc cautelam annectit, debere esse Spiritum Vini probè rectificatum, dephlegmatum, alias feces, quas secum vehit, cum opio relinquit, & hæc ventriculo, & toti corpori sunt nauseabundæ. Resp. Spiritus Vini non potest ita rectificari, ut omnibus nausea-

bundis, quæ inutiles sunt, spoliatur. Præstat ergò hõs menstruò abstinere. Vim inebriantem per destillationem non amittit, & hæc eorpori inimica, præsertim si cum tali recombinetur unia- turque, quæ per se & naturâ suâ est inebriamen fortissimum. Sic- que inebriamen per inebriamen non corrigitur. Neq; inebria- men est inebriamnis antidotus, quemadmodum falsò creditur.

Quæstio. 3.

§. 10. Quoniam itaque meritò à nobis rejectum hoc men- struum opii, videlicet Spiritus Vini, quæri ergò primò posset, an ergò citra correctionem opium in usum medicum venire de- beat? Resp. Opio incorrectò uti, si modo sit mundum & benè purificatum, non veremur: opium incorrectum benignius est opiò Spiritu Vini correctò, si excipias concomitantia vel ejus compositionem ingredientia, quæ vim opii noxiam, si quæ ipsi inest, infringunt, sineque additamentis, quo dumtaxat Spiritu Vini correctò Medici uti verentur. Quod si itaque Spiritus Vini sit tam proportionatum, propriumque opii menstruum, ut vo- lunt illi, quare ergò tunc opio sine aliorum admixtione non utuntur, quod & huic præparatiõni ipsi fidem derogent, & non satis tutum credant, nisi farrago medicamentorum aliorum ad- jiciatur, quemadmodum notum. Et ut plurimùm talia admi- scentur, quæ omnem vim in opio, non tam narcoticam, quàm & diaphoreticam extinguunt. Estque prætereà sub judice lis, quânam facultate opium suam vim exerecat. *Petrus Seve- rinus Datus c. 7. p. 71. Idea Medicina Philosophica*: Diu mul- tumque, inquit, de opio dubitatum est, quâ ratione in tanta amaritudine, stupefaciendi virtus excelleret. Nos, substan- tiarum factâ separatione, sulphur vel oleosum quippiam depre- hendimus, planè narcoticum: Eiusdem naturæ sulphura autem conspexeramus, eâdem industriâ, in multis naturæ partibus, in vitriolo, nitro, salibus ferè omnibus, in sulphure vulgari, in herbis plurimis. Itaque nec calori, nec frigori, nec humidita- ti, nec siccitati, nec tenuitati, nec crassitiei, hanc opii proprie- tatem ascripsimus, sed tali corpori, i. e. sulphur narcotico. Eâ- dem separatione, anatomîâ, analysi, in opio sal quoddam dia- phoreticum deprehendimus, quòd subtili resolutione penetran- dõ sudores movet, &c. Hactenus insignissimus *Severinus*, cujus

Quædam
facilitate
opium opè-
ratur.

Tractatulum magni facimus. (& non dubium, quod si hic Magnus Vir in nostra corpusculari Philolophia informatus fuisset, ipsi *Helmontio*, *Sylvio*, *Villifio* multis parafangis esset præferendus; solida quidem Medicinæ fundamenta habet, at culturam aliquam requirunt, non secus ac recens fata, quæ si debitâ culturâ destituuntur, haud adolefcunt: idem accidit illucescenti Veritati Medicæ, quam ex puteo Democriti *Severinus* extrahere conatus, sed in conatu defecit, &c. Quoniam paræ vitæ ejus minimè pepercerunt, hinc unâ cum viro tantum thesaurum tantamque lucem artis nostræ Republicæ eripuerunt, terminis utitur non æquè obviis, qui cum enucleationem desiderent, aliquis istis Mysteriis suis corticibus adhuc inclusis evolvendis manum admoveret, esset optandum, sed quoniam nunc Medici in tres sectas sint divisi, alii *Helmontium*, alii *Sylvium*, alii *Villifium* sequuntur, *Paracelsica* neglectim habetur, in eundemque *Veternum* præcipitatus est *Severinus*, sed profectò præter suum meritum. Ignosce nobis L. B. quod in ejusmodi bivium secesserimus) Ast revertemur in viam. Opio omnium optimè ea conveniunt, quæ olim in M. C. S. §. 33. p. 65. ex Celeberrimo *Wurdig* adduximus (Tract. de Spirituum Medicina l. 2. c. 3. §. 10.) Inde etiam unâ liquet, quâ ratione narcotica & soporifera medicamenta somnum inducant, & quidem, non frigiditate suâ, multò minùs caliditate, potius opacitate suâ, quâ spiritus nimiùm lucidos, pellucidos, radiantes nigrore & crassitie suâ obfuscant, obscurant, opacant; & hõc modò noctem & tenebras inferunt opiata & papaverina, quæ somnifera sunt: Omnia primâ fronte alba quidem apparent & lactea, statim autem & quàmprimùm succus lacteus exsiccat, extemplo nigricat & livescit, exhibetque nigrore suõ, livore & signaturâ suâ atrâ haud obscurum obscuritatis suæ & tenebricositatis internæ testimonium & documentum. Hicque lucem fœneratur sententia Magni *Severini* d. l. c. V. p. 41. 42. In his quatuor naturis incorporeis, inanibus, vacuis, lucem & seminales rerum omnium rationes, incomprehensibili Magiâ imposuit Creator, virtute verbi & spiritûs illius, qui super aquas ferebatur; principia corporum adjungens, quibus induerentur in mundanam scenam

Laus Severini

Quomodo opium somnum inducat

proditura. Ita opium, antequam solvatur, alio cortice involutum est, ex quo solvi debet, antequam suum characterem possit manifestare, qui est opacus. Quando nunc opium (sunt Verba nostra ex nostra *Methodo cognoscendi simplicia Vegetabilia*. §. 33. p. 65.) assumitur ab homine, tunc saltim illud opium in quandam auram tenebricosam (compedibus quippe suis solutum nihil aliud est) dissolvitur, & hæc tenebricosâ aurâ lucem microcosmicum obscurat, diemq; microcosmi in noctem transformat, hinc homo in somnum labitur, qui tamdiu durat, donec aura illa spiritus a luciditate spirituum obnubilans opii sit discussa, hæc autem in opio crudo potentior fortiorq; est, quam in præparato. Ignis enim tunc spiritum absorbit, quoniam consistit in particulis salinis volatilibus, quæ habent analogiam intimam vel characterem cum materia somni, quæ somnum in corporibus animalium gignit, siq; opium propinetur, illud illicò materiam somni luciditate spirituum concentratam extendit, expanditque, adeò ut ex concentrationis suæ punctio, in quod luciditas spirituum compegit, evaporet, totamque spirituum Oeconomiam invadat: & ut antea luciditas spirituum materiam somni concentravit, eodem modò vel simili ritu expansa aura noctifera luciditatem spirituum concentrat. Sicque opium non aliter debet considerari ac *Magnes Somni*, sique saltem aliquot grana opii sint data, illa illicò materiam somni activant, expanduntque, spirituumque luciditati evibrandæ auram nigricantem opponendo remoram faciunt, evibratam coarctant intra angustos cancellos. Ita in medio die Macrocosmi, nox suboritur in Microcosmo. Nam quamvis (a. l. p. 64.) Somnus partim dependet ab analogia, quæ intercedit homini Microcosmo cum Macrocosmo, ejusque actionibus & passionibus vicissitudinibusque, quæ contingunt in syderum sphæra; sic certum est à tenebris, quibus mundus involvitur circa noctem, somnum produci; tamen opium in medio die luce cœlesti corusco macrocosmi, in microcosmo noctem facere potest: nam dum opium solvitur, ibi spiritus ille halituosus tenebricosus lucem microcosmicam primigeniam obnubilat, obscurat, adeò ut somnus ab opio inductus nihil aliud sit, quam obfuscatio lucis primigeniæ innatæ Mi-

Qua in M. C. S. V. ad. ducta hæc prolixius explicantur, vim narcoticam in opio explicantia,

crocosmicæ, aut si mavis, luciditatis spirituum obscuratio. Itaque non opus est hîc aliquod sulphur narcoticum comminiscamur, dumtaxat respiciamus ad particularum figuras. Lucis particulæ sunt summè mobiles, penetrantissimæ & primi elementi: Tenebrarum non æquè veloces, aut penetrantes, & tertii elementi, quatenus illud potest fieri vaporosum, & particulas illas lucis involvit, in se immergit, & quasi inviscat, compedesque quasi injicit, sicq; prolixo sermone, quod olim in nostra *Methodo cognoscendi simplicia Vegetabilia* tribus monuimus, expeditivimus, & fufius de opio loquemur, si Deus velit, alias. Dicit fortè aliquis, hunc nostrum sermonem de Genesi somni, qui ab opio dependet, esse aliquam Metaphoricam vel Rethoricam locutionem. Resp. Hoc fortè illis videtur, qui qualitativis terminis cuncta involvunt vel obscurant, aut nominum intemperie & ulcerosâ (ut loquamur cum insignissimo *Severino* a. l. c. 2. p. 26.) prædicamentorum dispositione laborant. Hi sciunt, quòd per lucem primigeniam, & tenebras non intelligamus febriles qualitates, vel cancrofa accidentia, sed substantias positivas existentes. Confer nostram *M. cognoscendi simplicia Vegetabilia* §. 53. p. 65. K. aliaq; nostra scripta. De Narcosi actum: jam ordo Diaphoresin tangit, & hæc fortissima est in opio, celebratissimo inebriamine. Hoc est, inquit Nobiliss. *Suvalve* (Disq. Therapeutic. Sect. IV. p. 89.) quò Theriaca, quò Mithridatium, quò Diascordium & pleraq; antidota sudores præcipuè eliciunt. Adde *Celeb. Vedel.* (l. II. Sect. II. c. X. §. 7. p. 206. de Medicamentorum facultatibus) Unde non solum, inquit, si dicto modo cum aliis miscetur sudoriferis, illorum virtutem intendit; verum etiam per se datum ut plurimum blandum & roscidum sudorem conciliat.) Et *Valerius* (M. M. p. 65.) Expertus ego sum, addit, hæc duo electuaria, absque opio præparata, sudorem prorsus non novisse. Horum autorum sententia nunc est expendenda, tumq; Diaphoreseos ætiologia tradenda. Opium vi diaphoreticâ pollere ultrò fatemur; ast omnem vim diaphoreticam, quâ Theriaca, Mithridatium, Diascordium prædita sunt, soli opio velle acceptam referre, est postulatum nimis liberale: multa illa electuaria ingrediuntur, quæ sunt naturâ suâ diaphoretica,

Opium quomodo vim sudoriferam exferat, singulari discursu inquiritur.

Vis sudorifera in Theriaca, &c. non dumtaxat opio debetur.

retica. (2) Quod VValæum attinet, dicimus, hæc Electuaria fortè sudorem non provocârunt, non quia opium abfuit, sed vitium fuit in affumentibus; est itaque opium causa sociâ in istis Electuariis sudoris vel diaphoroseos, minimè solitaria, neque causa sine qua non. Quomodo vero opium sudorem moveat, si quæramus ex Galenicis, responsum tam in promptu habent, ut idiota ignorantiam: est occulta qualitas, vel est ejus proprietas specifica: utrumq; obscurum. Quid de qualitatibus sentiendum sit, diximus passim in N. M. C. S. V. & *Ætiologia* F. p. §. I. Nos convertimus nunc ad scrutinium particularum, quæ sunt diaphoreticæ modificationis vel figuræ, utin qua omnis vis medica radicatur. Surda & cæca est, exclamamus cum *Severino* (a. l. c. 6, p. 94.) omnis Philosophia, quæ horum contemplatione neglectâ, privationes (arripe aures Philosophe, cui volupe est in Aristotele consenescere!) informes materias, & mortuas qualitates sectatur. Opium constare sale volatili diaphoretico, supra innuimus. Quò enim plus salis volatilis inest vegetabili, eò fortius sudorem movet, sales quippe volatiles constant ex particulis, quæ facillimè poros sanguinis subeunt; hinc etiam confortatur fermentum sequestrativum, ut recrementitias particulas è sanguine per poros expellat. Confer *nostram Method. cognoscendi simplicia Vegetabilia* §. 60, p. 136. 137. 138. Opium, uti statuunt autores, est fortissimum sudoriferum, adeò ut si in quantitate grani unius, duorum vel trium, ultra (quæ progredi non decet, nisi quis temeritatis crimen committere velit, posthabitâ proximi salute.) detur, fortissimè sudorem cit hoc ritu: Opium est naturâ suâ, uti antea audivimus, valdè vaporosum, adeò ut se in momento expandat, sicque resolutum, simulq; sit penetrantissimum, hinc penetrat vasa sanguifera, sanguinique commixtum in modo auræ, sanguinis massam & habituosam reddit, hinc illa serosas particulas per poros & foraminula amandat: nam dum sanguis vaporosus factus est, particule liquidiores, i. e. serosæ per emunctoria effluunt, ita sanguis mundificatur, quare & opium excitat fermenti sequestrativi vim. Nam opium sanguini commistum debet considerari, ut fermentum farinæ commistum, illud fermentum illicò spargit de se suas particulas

& ato-

Vide sententiam nostram de salibus volatilibus in nostro Phænice Botanico. §. XIV.

& atomos, quæ particulae incipiunt activare particulas farinae, porosque magis expandere, spiritus inclusi & sub dominio formæ specificæ subacti sic activati, compedes & vincula sua solvunt; hinc tota massa farinacea, quæ antea erat compactior arctioribus poris constabat, fit resolutior, levior, adeo ut possit fieri sequestratio crassiorum particularum. Eodem ritu opium sanguinis massam compactiorem resolvit, poros in eò expandit, qui cum sic aperti facti materiam eam, quæ illis poris inhæret, in halitum conversam eliminat, per poros vel foraminula amandat. Mirum est, quod refert Naturæ Consultissimus *Thomas Bartholinus* *Volumine 1. Actor. Haff. Obs. XII. p. 95.* de adipe cujusdam Balanæ, si illo vescatur homo, per poros cutis penetrat, ut vestimenta tingantur flavo colore & foeteant. Adipis enim ejus tanta est subtilitas, ut vasis ligneis vix contineatur, quin penetret. Profecto subtilis adeps. Ita neque opium in ventriculum immissum diu illic moratur, quia statim juxta naturam suam, quâ resolubile resolvitur, instarque auræ sese sanguini commisceat, diaphoresin fortissimè promovet, perque totam œconomiam corporis dispergitur. Hocque nunc de diaphoresi sufficiat. Nunc & paucis indicandum, quid de tali diaphoresi, quam somnus comitatur, sentiamus. Illa sudandi Methodus nobis valde arridet, corpus nostrum nunquam melius vel facilius sudore perfunditur, quam quando amica quies ipsum occupavit. Nam (1) illic corpus placidè quiescit, & non incongruò motu sese agit, sicque frigida aura ipsum afflare valeat, & ita pororum constipatio queat subsequi, quæ sudorem intrò repellat. (2) Somnus, ut melius sudationem possimus perferre, facit, quoniam spiritus nostri corporis simul refocillat, & recreat. Ita in illa placidâ quiete natura sui mundificationi optimè vacat, quando nunc spirituum luciditas, ab opii vi vel somno concentrata, sese expandit, invenit suum diversorium particulis heterogeneis mundatum, quæ antea luciditatem illam valdè obscurabant, ejusque volatilitati remoram ponebant, tota natura confortata alacrior ad sua munia revertitur, & materiae morbificæ insultui fortius resistit. Quare nos valdè probamus illa sudorifera, quæ

ra, quæ unâ & somnum vel blandam quietem causantur. Quam optima verò hæc sudandi methodus sit, sunt nihilominus casus, in quibus illa non invenit locum, habetque suas cautelas, quas prudens Medicus observabit; eas autem hîc tradere non patitur instituti ratio, fiet fortè alibi. Anodynâ vim, qua opium sese recommendat, jam examinabimus: dolorem atrocem lenit & demulcet, si dentur aliquot grana; quod arbitramur hoc pacto fieri. Opium, uti diximus, est facilè resolubile, & blandam auram somniferam exhalat, illa aura sese particulis lancinantibus & vellicantibus admiscet, illarum spicula obtundit, motum istum ferrantem, qui dolorem infert, reprimit, & quando tum paulatim somnus superinducitur, omnis dolor quiescit. Quare in sopiendis doloribus opium apprimè est utile & necessarium, imò quasi sacra anchora, ad quam tam Medici, quam ægri confugiunt. Hæc omnia si perpendamus, claret, quod Spiritus Vini non sit homogeneum opii menstrum, sed longè aliud desiderat, si alias ritè debeat præparari aut corrigi juxta suarum particularum modificationem.

Examen vis
anodyna
opio.

Laus præ-
parationis
opii Lange-
lottiana.

§. II. Celeberrimus D. D. *Joel Langelott* singularem opii correctionem olim *Magno Thoma Bartholino* (uterque Magnus noster Patronus) & jam novissimè *Leopoldinæ Societati* perillustri communicavit, quæ potest apud Excell. *Thomam Bartholinum* in suis *Epistolarum Centuriis*, & *Ann. 3. Ephemeridum Curios.* videri. Asscriberem, nisi ubique obvia esset, & omnium manu tereretur. In *nostra Methodo Cognoscendi simplicia vegetabilia*, §. 57. p. 129. S. Hæc quippe præparatione *Langelottiana* opium particulis tenebriosis plenum exaltatur ut capax fiat particularum lucidarum ignearum, ut unâ cum iis non tam obrubilet obscuretque; lucem primigeniam microcosmicam, particulam lucis primigeniæ macrocosmicæ, quàm potius blandè, tutò, citòque mulceat, sopiatque; nimiâ luciditate volatili effrenem *Archæum*, placetque. Hocque compositum *Langelottianum* dignum est, in omnibus officinis pharmaceuticis proset, & omnibus correctionibus, quas hætenas vidimus, præferimus. Olim in *nostro Prodromo Læici* p. 363. 365. 366. 369. 370. opium correxi cum oleis. De quâ correctione & videri potest *nostra Idea Dispensatorii*.

Spensatorii. Huic correctioni multum tribuimus ; sic vires Balsamicae cum opio sociantur , sicque evadit praesentissimum anodynum , quod in colicis doloribus vel arthritide , podagra magnum solamen affert tam intrinsecè quàm extrinsecè exhibitum. In biliosis verò affectibus fortè non aequè proficuum vel utile est. Tunc temporis opium correctum sumimus, jam verò sumeremus crudum, à suis sordibus saltem benè mundatum. De aliis opium praeparandi methodis quidem ageremus, aut sic fortè extra propositi cancellos raperemur : ut itaque dumtaxat pressè insistamus nostro proposito , illam materiam in aliam occasionem commodiorem magèque propriam rejicimus.

§. 12. Hoc famosum inebriamen opium multa composita, ut Theriacam, Mithridatium, Philonium persicum, Romanum, Trypheram magnam, Requiem Nicolai, Diascordium Fracastorii, aliaque ingreditur. Superiùs quaestionem eam ventilavimus, an hæc composita vim suam diaphoreticam ab opio mutantur, adeò si eo careant, etiam nullam vim sudoriferam habeant. Resp. Negando, jam nostræ negativæ plures rationes adducemus: ut primò de *Theriaca* dicamus, ejus prolixam farraginem ingreditur *opium* in quantitate unciarum trium, hinc etiam quælibet *drachma* Theriaces $\frac{3}{4}$ partes grani opii continet. Compositum Theriacæ nunc ingrediuntur ultra 60 species, & plurima in sunt, quæ sudorem sine *opio* ciere queunt. Mithridatium Damocratis quinque drachmæ opii complent, & quælibet drachma istius compositi habet $\frac{1}{4}$ partem grani opii. Species ultra 40, ex quibus plurimæ aptæ sunt provocare sudorem etiam sine opio. Drachmæ duæ opii praeparati Diascordio Fracastorii in sunt, licet & hoc compositum ex talibus sit conflatum, quæ etiam sine opio vim diaphoreticam habent. Et quid de Theriaca diatefferon, quæ nullum omninò recipit, tamen habet vim alexipharmacam, etiam à multis praefertur ipsi Theriacæ Andromachi. Theriaca Andromachi, & Mithridatium Damocratis, quàm famosissima etiam sint composita, sine ullo concinno ordine sunt conflata, inque multis indigent reformatione, de quibus in nostra Anatome horum Medicami-

num plura, Deo volente, dicemus. Ex his allatis satis patet vim sudoriferam, quâ hæc opiata sunt prædita, non dumtaxat opio esse ascribendam, juxta *Suvalve, Widelium, & Walaum*, qui Magniviri hîc patiuntur aliquid humani. Quæri etiam posset, an opium circulationem sanguinis promoveat rapidiorem? *Resp. Thomas Willis* patriæ suæ Angliæ, imò totius Reipublicæ literariæ, dum spirant, Decus, in sua pharmaceutice Rationali (Sect. V. c. l. p. 185.) ut *sudor copiosus*, & facile erumpat, hæc tria requiruntur; sc. primò, *ut sanguis plus solito effervesceat rapidius circuletur*, &c. Nolumus hoc loco prolixè & fusè mentem nostram de sanguine peridromo aperire; quæ nobis in omnibus, uti hætenus autores eam docuerunt, non satis facit, & quid olim de hoc circulari motu scripserimus, potest videri in nostro *scrutinio Nigredinis posterorum Cham* §. 1. & aliàs. Tantùm hîc dicemus, quod hætenus nulla experimenta nullaque argumenta eum motum tam solidè asseruerint, ita ut exinde constet revera hunc *motum dari*. Primarium aliquod experimentum in quo omne robur probationis collocant, in nostro *prodromo Lexici* (p. 490. 491. 492.) refutavimus, qui locus potest videri. Sed revertimur ad *Willisium*, sanguis rapidiori motu, si diaphoresis ritè procedere debet, circumferatur, minimè quid, cadit sic hoc primarium requisitum: sanguis quippe motum suum circulationis, si aliqua detur, (nos hîc syncretismum quendam fovemus, & aliquod interimisticum dogma, donec veritas ex puteo Democriti sit extracta, tuemur) uniformem non tam facile exiit, licet plus solito incaleseat & effervesceat; exinde tamen non sequitur major circulatio. Et quòd infert *supralaudatus Willis* p. 186. *quatenus ad crebriores & vehementiores cordis systolas, majori impetu circumpellitur*: Illud omne soli incalescentiæ eruoris tribuimus, tumque fuliginum separationi. Quare neque opium, licet sudoriferum sit, sanguinem circa suum axem rapidius circumgyrat, est locutio satis insulsa, & terminus creberrimus. Sed quid multis? insunt huic venusto corpori navi, qui ut deleantur, nostram operam aliquando impendemus. Initium fecimus in nostra *etiologia Facultatis purgatricis*, & benignior rerum facies plura proferet.

Quæstio. 4.

Circulatio sanguinis in dubium vocatur & asserit.

§. 13. Prolixè nunc afferemus, istis Electuariis vim diaphoreticam non competere propter *opium*, licet illud sudoriferum sit, concedatur. Posset nihilominus contra opii vim sudoriferam hæc inferre. (1) Quòd spiritus liget, sic quippe *Willisius* (l. de Morbis convuls. c. 5. p. 45.) Quòd autem huic ægrotæ opiatarum usus somnum placidum, absque solida spasmorum consequentia accersivit, ratio erat, quia spiritus animales, utut irrequieti & furentes, particularum tamen narcoticarum implexu, velut catenis injectis ligabantur. Superiùs notavimus ex eodem *Willisio*, quod ad diaphoresin necesse sit, sanguis rapidiùs circuletur. Ergo & spiritus liberioris erunt motùs, quod si nunc spiritus ligentur, & sanguis remissiùs circulatur, sicque diaphoresis juxta mentem *VVillisii* non potest succedere, & per consequens, neque opium est sudoriferum: sed huic argumento nullum robur inest. De facultate opii Diaphoretica curiosè nonnulla literis mandavit *Celeberrimus Willisius* in Pharmaceutice rationali (Sect. VII, cap. I, p. 176, usque ad p. 188.) qui videatur.

Non enim arguimus.

§. 14. Claudimus discursum nostrum de ejus præparatione verbis *Celeberrimi Wedelii* l. II. Sect. II. c. VIII. §. 7. p. 126. *Pharmacie*. Sic extractum opii, inquit, vel Laudanum simplicissimum ex solo opio factum, longè præferendum est, nostra quidem sententia, omnibus Laudanis hinc indè prostantibus, cum essentia specierum diambrae, diamoschi dulcis, magisterio perlarum, coralliorum & similibus factis, ipsa enim hæc pro extemporaneo usu longè feliciùs adduntur pro rei intentione, & variatione circumstantiarum. Itaque etiam malum opio ipso uti, vel ejus extracto, quàm si tam multiplex farrago medicamentorum sibi invicem contrariorum ejus vim obtundat. Nos sæpiùs opio crudo felicissimo cum successu utimur, illud terimus cum Spiritu Salis, Sulphuris, Vitrioli, vel Nitri, acidum quippe sulphur narcoticum exstinguit & absorbet, & pro rei intentione alia Medicamenta admiscemus. Quemadmodum nonnulli peccant, qui tam multiplicem medicaminum farraginem opio sociant: eodem modò & multi delinquent, qui omnibus Medicamentorum formulis hoc inebriamen sæpiùs citra necessitatem

Multa non debent opio commisceri.

commilcent, licet morbi natura reclamet, & Medendi Methodus contrarium jubeat. Hi tamen præ cæteris volunt videri optimam Methodum sequi.

§. 15. Jam de usu & abusu opii in Therapevsi agendum esset, verum hanc tractationem sibi vendicat Sectio secunda huius operis. Quare ad alia transimus. Spiritum Vini usurpant, vel potius abutuntur tam Sepiasarii quam Medici, quando volunt vim catharticam elicere ex pharmacis purgantibus. Ita *Wallefius* tale extractum concinnat, *Pharmaceutices Rationalis* Sect. III. c. II. p. 114. Recip. Radic. Jalap. ponderos. nigr. & splend. crasse contus. lib. I. Sp. Vini lib. III. digerantur clausè & calidè per duos vel tres dies, dein spiritus tinctus in cucurbitam vitream effusus ad quartæ partis remanentiam evocetur, cui cum aqua frigida instillatur, Resina ad vasis fundum præcipitabitur, quæ à sordibus abluta, & exsiccata fervetur ad usum pulv. ejus Dos. Gr. VI. ad gr. XII. vel XIV. Hujus præparationis talem ætiologiam connectit *Willis*. In hac præparatione, inquit, Spiritus Vini extrahit sulphureas istius concreti particulas, eoque facilius, in quantum hæ prius ex se separatæ & simul collectæ in mixto fuerunt; prout ex venis resinosis, & splendentibus colligere datur, dum pars sulphurea extrahitur, aliquota etiam salina conjuncta videtur; quamobrem resina hæc graveolens & sapore acris fortiter purgat, & facilè inflammabilis existit. Hoc in minore quantitate & fortius, quam ipsummet mixtum, operatur; in quantum particulæ omnes, activæ, hebetioribus amotis simul concresecunt. De hæc præparatione, tumque de præparationis ætiologia mentem nostram aperiemus. Est quidem communis ista resinæ extractio, ast nobis illa non arridet cum exindè pharmacum hoc non reddatur tutius vel benignius: nam resina sola propinata absque commixtione aliorum tormina immania gignit in ventriculo, præcipuè intestinis: poris quippe illis membranarum intestinorum tam arcte adhæret, ut exindè avelli nequeat sine torminibus & cruciatribus vehementissimis, quemadmodum palam est. Committunt sic aliquid humani, qui resinosis particulis catharsin tribuunt. Contra quam sententiam antè annum in nostra ætiologia F. P. argumentati

Spiritus Vini alius abusu,

Obiiebat mihi aliquando quidam, qui sibi omnem sapientiam dudum deglutisse visus est, me non esse chemicum, quoniam denegabam resinosis particulis catharsin. Resp. illi nunc publice, chemiam hoc in pacto

mentati sumus, quòd hoc pacto olea cuncta essent pharmaca cathartica, præprimis *Nux Muscata*, quæ satis pinguedinis oleosa possidet; quis autem asseret, vel illi tribuet vim catharticam? quòd si nunc resinosa particulae alvum laxent, quid magis laxabit, quàm *nux Muscata*, ut quæ tota pinguedo vel oleum, tota in oleum diffuit, etsi sulphur & resinæ particulae non differunt, tota *nux Muscata* sulphur est, sicque juxta eorum hypothesein esset purgans vehementissimum, vide *nostr. a. l. §. VIII.* quòd argumentum licet illuc satis prolixè contra resinosa particularum patronos (qui solum ex *Willisio* sapient, quemque si eis ademeris, tam acutè discurrunt, ut blenni!) defensaverimus. Pauca quædam, quæ & his lampadem præferunt, mutuabimur ex artis, & naturæ Consultissimo D. D. *Wedelio* l. II. Sect. III. C. IX. §. I. p. 151. *Pharmacia* in A. F. redacta. *Esse verò olea*, inquit resinas liquatas, patet tum à priori, tum à posteriori: quòd enim resinæ sunt in concreto, & substantiâ suâ solidâ, id sunt immutata hinc ipsorum olea; hinc olea fiunt vel ex resinis vel resinosis, unde quæcunque nec resinæ sunt, nec resinositatem in se habent, sive concentratam & conjunctam, sive dispersam & unendam, illa oleum fundere apta nata non sunt. Hæc itaque collata cum nostris rationibus, opinionem illorum rejiciunt, quæ resinosis particulis catharsin tribuunt, nos malumus eam vim derivare ex particularum figura. Revocabimus & hæc vice ad examinis incudem resinam *Scammonii*, quemadmodum ejus compositionem tradit insignissimus *Willis* a. l. Sect. III. C. II. p. 115. Et ita habet. *Hac similiter*, inquit, patetur: verum in isto medicamine in quantum particulae salinae inter dissolvendum complures evadunt, nec in resina cum sulphureis simul omnes colliguntur, operatio ejus mitior & debilior est, quàm totius mixti. Quamvis enim sulphuris copia ingens *Scammonio* insit, à particulis tamen salinis operatio ejus plurimum dependet. Quapropter dum pulvis ejus à sulphure accenso fumigatur, vis purgans multum infringitur: quatenus sales acidi cum fumo emissi concreti particulas aliusmodi salinas subigunt aut figunt. Hactenus *Willis*. Quoniam & nunc resina *Jalapia* tam fortiter evacuat, & tam sit subtilis, ut etiam inflammabilis

ventri sententia patrocinari; Et assero ipsum chemisam non duntaxat primis laboris attingisse.

existat, ergo necesse est, quod vis cathartica in resina sit collocanda. Resp. Illa resina non purgat, quâ resina vel inflammabilis est, sed potius quoniam ejus particulæ sic modificatæ vel figuratæ. Quod & sic resina Scammonii tam fortiter non purget, ratio est, quoniam illic particulæ sunt obtusiores quam in ipso Scammonio. Malè quoque fit Scammonio, si fumigetur a sulphure. Omnium optimus processus est, quem magnus Sylvius & cum Scammonio instituit, quem ego omnibus processibus præfero & multis parasangis antepono. Tantum, alibi plus de hac controversiâ in nostrâ *Spongia Hippocratica*. Et hæcenus nemo ausus fuit contrâ hoc meum assertum hiscere, calumnias expertum est.

§. 16. A purgantibus eorumque resinosis particulis, in quibus nonnulli perperam contrâ corpusculorum illorum modificationem catharsin collocant, progredimur ad Diaphoretica vel hydrotica, præcipuè quæ ex iis per Spiritum Vini parantur, quemadmodum nunc videbimus. Totque aquæ Theriacales, sudoriferæ, alexipharmacæ sunt in usu, ingens earum est catalogus, & nulla officina, quæ non gloriam quærat in secretis vel arcanis quorundam liquorum hydroticorum compositionibus. Si verò eorum anatomen curiosius instituamus, vel naturas scrutemur, confiteri habemus necesse, multa præclara simplicia ex vegetabilium classe ingredi; verum hæc sic sunt comparata, discrepantibus facultatibus gaudeant, illæ omnes debent communicari uni alicui menstruo, videlicet Spiritui Vini; illas autem facultates Spiritus Vini sibi unice vel beneficio infusionis, macerationis, vel etiam destillationis. Verum enim verò docet experientia & rerum analysis, multa hisce speciebus inesse, quæ nullam copulam vel etiam unionem aut connubium cum Spiritu Vini ineunt. Necesse quippe est, subjectum illud recipiens capax sit tot virtutum, quibus species præditæ sunt, & quidem ita vires illæ illibatæ incorruptæque maneant. An verò hoc nobis de Spiritu Vini promittere queamus, valde ambiguum est. Quare vel præstat, tam prolixâ ingredientium farragine abstinemus, vel etiam menstruum adhibeamus, quod omnium

*Disputatio
contra Spi-
ritum Vini,*

omnium virtutes efficaces sibi unire ritè potest, easque illibatas promat.

§. 17. Præbeat exemplum Tinctura Bezoardica D. D. *Michaëlis*, quæ omnium optima meritò censetur: consule elegantissimum Excell. Dn. D. *Gothofredi Schultzii* de hæc tinctura tractatum, & nostrum prodromum lexicum pag. 495. ubi revera tam prolixa ingredientum farrago. An nunc e. g. omnia illa vegetabilia suam virtutem integram & illibatam in Spiritum Vini deponant: Mihi haud videtur verisimilè. (1) *Contrajervæ* radix ex India ad nos deferri solita (apud allegatum Dn. *Schultzium* p. 40. §. III. C. I.) secundùm nonnullorum & ipsius D. *Michaëlis* formulam ingreditur hanc Tincturam, quæ radix medicamentum adversus venena præsentissimum & commune alimentum statuitur, quò animalia, quæ lapidem Bezoardicum nobis suppeditant, vesci consueverunt. Mihi autem non credibile videtur, quod hæc radix vim suam illibatam Spiritui Vini communice, quia venena oppugnat, quippe (I) particulae in tortura vulcani istam figurarum modificationem, quia verè sunt alexipharmacæ & alexiteriæ, amittunt. (II) Et illæ ipsæ particulae patiuntur vim à *Spiritu Vini*, vel ab ejus acido, quod ei inesse magno conamine evincere multi Excellentissimi viri conantur, *Bärnerus Magnus* ille artis nostræ, ATLAS contrarium defendit. Quòd si nunc acidum Spiritui Vini insit, stante illa hypothese, tunc illud omnes particulas sulphureas absorbet: quòd si species primigenio suo sulphure orbentur, quòd tunc remanet, nè casus quidem nucè dignum est, vel sunt meræ terreae particulae, vel cæteroquin inutiles. (2) Tradunt autores, quòd Spiritus Vini sibi uniat partes volatiles aereas & mercuriales plantarum. Hic ergò non immeritò quæritur, an ad morborum, qui diaphoresin poscunt, curationem semper sufficiant particulae aereæ & Mercuriales? quòd nobis non videtur verosimilè, cum medicatio debeat fieri per contraria. Sic e. g. si morbus aliquis ortum traxerit, ex menstruo narcotico, quò ut plurimum juxta nonnullos Epilepsiam gignit, quid hic proderunt particulae mercuriales; aut in febribus malignis eradicandis sufficientes sunt particulae aereæ & Mercuriales, ubi

sanguis

*Tinctura
Bezoardica*

sanguis diathesi heterogeneâ infectus est. An illam diathesin,
 particulæ aereæ & Mercuriales corrigere queunt? Valdè ambi-
 guum est. (2) Quæritur quales particulæ hydrofin efficiant?
 aliqui putant, quòd salinæ faciunt, sed eas sibi non unit Spiritus
 Vini, unde ergò hydrofin in Tinctura Beozardica vel liquoribus
 sudoriferis? Verùm arbitrato nostro vis illa hydrotica accepta
 referenda est *particulis sulphureis*, quæ sanguinem debitò modò in-
 calefcere faciunt, in quò actu incalescentiæ sanguis sub-
 tilisatus, hinc etiam copula heterogenea attenuata per po-
 ros eadem operâ apertos factos exhalat in modò udoris vel su-
 doris. Hinc Spiritus Vini nil magis ex plantis, quàm portiun-
 culas sulphureas attrahit. Sed huic discursui diutiùs non immo-
 rabimur. Ergò (3) quæritur: Quòd si Spiritus Vini dumtaxat
 attrahat ex *Scorzonerâ* particulas aereas & Mercuriales
 juxta quosdam? vel salinas? vel juxta nostram mentem saltem sul-
 phureas? in quibusnam ergò particulis illa vis sit collocanda,
 quâ venena domare dicitur? hîc revera multis aqua hæret. No-
 stro judicio (si nobis liberum sit, sententiam nostram interponere)
 vis illa venena oppugnans evanescit; aut necesse est, eam in
 particulis sulphureis collocemus: quòd autem illæ hâc vi alexi-
 teriâ destituantur, ex sequenti experimento clarum evadit.
 Dentur cani Nucis vomicæ gr. XV. præpinetur Spiritus CC. drach-
 ma una, & ab insultu mortis non liberabitur. Neque quicquam
 auxilii promittere licet ab aqua sudorifera, vel etiam liquore ale-
 xipharmaco. Si verò detur unicornu, optimè illud prodesse,
 sæpiusque profuisse demonstravit Excell. *Paulus Ludovicus
 Sachs*, in sua *Monocerologia* Cap. x, p. 161. 166. 167. 168. mihi
 tamen non persuaderi patior, *Spiritum* hujus cornu æquè profu-
 turum, quòd aliquatenus patet ex experimento, quòd idem *Ce-
 leberrimus Vir* instituit cum Spiritu CC. & malè successit p. 173. 174.
 cujus rei nulla alia ratio, quàm quoniam *Vulcanus* particulis di-
 versam modificationem à priori longè diversam infert. (3)
 Opponimus ex illustribus *Conringii* *Hermetica Medicinal* l. II. c. VII,
 p. 268. ubi ita infit. *In omnibus ejusmodi Spiritibus unum fere idem-
 que temperamentum deprehenditur, nisi quod odore & sapore nonnihil dif-
 ferant.* *Verissima est hæc sententia* (ait *Magnus Wedelius* l. II. Sect. V.
 C. II.

Vis sudori-
 fera est sul-
 phuris effe-
 ctus.

C. II. §. 9, p. 199.) quoad affectiones generales, ut adeò perindè fuerit, an Spiritum è Vino, an frumentaceum recipias, uterque enim, ut & Juniperinus & similes, ejusdem penitus hoc sensu sunt nature, ut non opus habeamus curiosè & sumptuose ex absynthio vel aliis spiritum denuò parare & prolicere. Hinc concludimus, quòd Spiritus Vini ex plantis sibi dumtaxat copulet particulas pnevmaticas; verùm illæ non inter se differant juxta horum Magnorum Virorum judicium, quorsum tantus apparatus, quorsum tam proluxa farrago ad elicendum liquorem sudoriferum? Hinc istæ proluxæ compositiones aquarum sudoriferarum in numero magis, quàm virtute superbiunt, & magis faciunt ad ditandos seplasiarios, quàm ut hoc pacto ægrorum saluti consulatur. Et quid multis, ejusmodi aquæ sudoriferæ sunt liquores inebriantes, de quorum abusu mox in *Sectione Secunda* hujus opusculi plura subdere voluptas est. Quare præstat, Medicus morbum curaturus spiritum istius plantæ, quæ huic morbo adversatur, per se destillatum sine Spiritu Vini, usurpet e. g. contra Scorbutum, utetur spiritu cochleariæ & consimilibus. Contra Erysipelas spiritu sambucino ex baccis unà cum floribus per se destillato, quoniam illi spiritus vim suæ plantæ illibatam illæsamque possident, & minimè à Spiritûs Vini sulphure narcotico subactam. Nam sic spiritus ex suis plantis utique quoad speciales virtutes (& idem asserente Magno *Wedelio* a. l.) inter se differunt, & potentissimè oppugnant morbos individuales. Non tamen necesse est, anilem sententiam quorundam Medicorum approbemus, quâ spiritus distinguunt in spiritus cephalicos, cardiacos, uterinos, stomachicos, &c. sunt otiosorum hominum phantasmata, & innituntur dumtaxat traditionibus veterum. Sed quæri posset, *Questio. 53* an spiritus rectè distinguantur juxta morborum seriem, quòd alii sint apoplectici, alii epileptici, alii antihysterici, alii nephoritici, alii anticholici? Resp. Et illa distinctio quodammodo vacillat, sed de hâc quæstione hîc ex professo non licet agere, remittimus B. L. ad nostram *Spongiam Hippocraticam*, ubi de his & similibus somniis ex professo. (4) *De Spiritu Vini*, cui sal volatile inest, potius purum sulphur, tradit *Glaferus* in sua *Chimia Gallica*, & jam apud *Cratonem Arragosius* Epist. 55. p. 73. & lib. I. Spiritûs

Vini rectificati drachmam semis spirituum concretorum seu salis volatilis extrahi, reliquum verò aquam inspidam esse asseruit. Idem experimentum adducit Magnus *Wedelius* I. II. Sect. V. C. I. §. 3. p. 194. *Pharmacie*. Hic nunc quæro, an Spiritui Vini, cui tot plantæ fuerunt admixtæ, & unà cum Spiritu Vini destillatæ, sudorifero plus salis volatilis insit, quàm Spiritui Vini simplici, quod nos negamus tam diu, quàm diu contrarium non probatum est. Hicque rursum palam fit, quantum tribuendum sit istis liquoribus sudoriferis vulgò dictis.

18. Exstant quoque in variis dispensatoriis & antidotariis Balsamorum vitæ formulæ: habet etiam elegantem compositionem Excell. *Fridericus Hoffmannus* in suo Thesauro pharmaceutico, & satis prolixa ingredientium farrago ipsum Balsamum constituit, at at, si perpendamus istarum specierum dotes, illæ omnes debent communicari uni menstruo, videlicet Spiritui Vini, & in illum concentrari. Et quid dicendum de oleis, quæ cum omnia acedinem aliquam in se habeant, & dumtaxat sint particule sulphureæ resinose liquidæ, quomodò suum genium vel energiam communicent, ut hinc majoribus dotibus animetur: & quid deponunt hæ species in Spiritum Vini, nisi solummodò suum sal volatile? Et cum itaque omnes species hoc deponant, oportet, Spiritus Vini salibus volatilibus quàm maxime referatum sit: tamen dubium est, an ex Balsami istius l. l. ultra drachmam semis salis volatilis extrahi possit, & itaque hoc Balsamum vitæ est excellens ebriamen, siquæ illi eripueris vim inebriantem, reliquum erit aqua insipida. Et quid dicemus, si omnia olea sint acida, Spiritus Vini acidus, quid sit, nisi saltem concentrentur acida. Quare multò meliùs sibi gratulabitur Medicina, si hæc composita in utopiam releget, titulis inscriptionibusque superbiunt, viribus satis destituta. Et olim nos huic errori frænum laxavimus, pœnitet facti. Optima Vitæ Balsama sunt, si sales volatiles concentrentur & combinentur cum oleis aromaticis juxta nostram combinatoriam artem, quàm alibi trademus, fietque id sine omni Spiritu Vini vel inebriante liquore, ut in quo nostrum humidum radicale nihil simile reperit. Quare & illa Balsama Vita transeant.

*Balsama
Vita.*

§.19. Hic circa inebriaminum usum & abusum, quoad pharmaciam subsistimus, possentque multa plura adduci, sed contrahimus vela (1) ne hæc materies in spissum excrescat volumen contra propositi rationem. (2) Animus est, si Deus annuat, ea, quæ huc possent trahi, in peculiari opere *Spongia Hippocratica* dicto, commentario quodam illustrare; ne ergo idem bis in scenam afferamus, hæc in prægustum delibanda B. L. offerimus. Convertimus ergo nos ad secundam hujus operis sectionem scilicet Therapiam, & quomodo in ea inebriamina vel encomia vel vituperia promereantur.

Fit transitio ad partem opusculi secundam,

20. Quemadmodum opium inchoat primam hujus parti-
partem, ita ab opio inchoabitur hæc posterior pars. Opium esse inebriamen liquidum, est ex antea dictis (§. 6.) Quid verò operæ pretii in Therapevsi præstet, nunc videndum. Non possumus verò abstinere, quin hic inseramus elegantia verba, quæ de opio facit suæ patriæ, dum spiraret, coruscum sidus primæ ædæ pol magnitudinis. (Sect. VII, p. II, p. 304.) Hactenus opii bona, ait, seu faciem velut angelicam, unà cum juvandi modis, ac rationibus ostendimus. Pharmaci istius, velut numismatis inversi, si phasis altera inspiciatur, planè diabolica apparebit, &c. Et revera si opio sigillum aliquod esset imprimendum, tum opium meo judicio in una phasi deberet morionem cum cultro hacque voce CAVE: in altera phasi providum medicum cum illo *Homeri*: *Novi & scio singillatim, quæ bona, quæ mala sunt, representare.* Quòd de opio hic dicimus, nihil prohibet, quin eodem sigillo omnia signemus medicamina. Quum Medicina nec solâ ratiocinatione, nec solo usu: (*Heurnius* comment. in præcept. Hippocrat.) sed his consociatis acquiritur. Pharmaca, dicebat Herophilus (apud *Heurnium* Commentario Hippocrat. de purgatoriis remediis) nihil sunt; & pharmaca manus Dei sunt: ut enim in usum flectuntur dextrè vel sinistrè; Itaque ex latissimo campo Medico inebriamina modesto examini subjiciemus; pharmaceuticè, quoad ratio instituti permisit, præstitimus, idem & nunc à nobis fiet therapevticè, sirtes, scopulos, & Sirenes, quæ nos sæpius à regia via (neglectis ratio-

sectio 2.

Opium charactere duplex.

inatione & usu) deflectere faciunt, demonstraturi, ita tamen Charybdim & Scyllam simul evitare queamus. *DEUS sit Dux!*

§.21. Opium est medicamen divinum, & ægrorum solamen infallibile, si ritè præparatum & correctum adhibeatur. Superius quædam de ejus correctione per Spiritum Vini innuimus, quemq; adæquatum menstruum credit Magnus *Thomas Willis*, quem nos superius propter rationes illuc adductas merito rejecimus. Nō-nemo, qui non infimum artis pæoniæ lumen, arbitratur, opium omnium optimè solvi *Spiritu Theriacali*, cui non valdè repugnaverim. Sed antequàm ulterius pergamus, mentis nostræ placitum aperire placet de fumigatione opii per sulphur, de quâ *Willis* in ingenioso suo Tractatu de pharmaceutice rationali Sect. VII. C. III. p. 196. ita loquitur. Porro huc referri debet fumigatio ejus cum sulphure, eodem scilicet ritu, quò Scammonium cicuramus: quippe vapor acidus à sulphure communi, dum efflagrat, ascendens, sulphuris utriusque alterius, tum narcotici, tum cathartici virulentiam subigit, aut multum infringit. De Scammonio jam nobis sermo non est, quamvis eam correctionem quoque cum aliis improbemus. Sed de opio dicimus, quòd illud malè præparetur cum sulphure, quippe hoc pacto virulentia narcotica, ut quæ in sulphure consistit, magis augeatur propter associationem particularum sulphurearum, quæ sese inserunt in sulphur narcoticum opii. Valdè probamus fumigationes Medicamentorum, sic nos fumigamus opium cum succino, & cum eodem Scammonum inter desideratas artis ponimus Medicamentorum correctiones per fumigationes, de quibus (Deo volente) peculiarem tractatum meditamur.

§.22. Facultates, quas opium possidere dicitur, docent nos, ubinam illud dextre vel sinistrè adhibetur: nam idè medicamen & servat & occidit (sunt verba *Heurnii*) ut vel temerè vel bonâ tecmar si in usum ducitur. Et uti quodlibet medicamen habet suam sphaeram activitatis certo subjecto, rituiq; operationis dicatam, idè de opio afferimus. Est autem opii operatio per universam œconom. corporis, expansa, adè ut in totum corpus agat (1) in spiritus, (2) in sanguinem (3) in alios humores. Quod primum attinet, sciendum est: Nos vocabulum spiritus non usurpare Galenicè, quasi in hu-

Fumigatio opii cum sulphure improbat. Et magis improbanda, si aliàs Vera est sententia Cratonis, quâ sulphur arsenicalis natura esse credit, & quo magis sublimatur, eò proximius ad arsenicalem naturam accedit, sitq; arsenicum. Quamvis in totum non subscribam hic Cratoni, ex parte nihilominus illi ad stipulor, fuit quippe Medicus magna eruditionis & proluxa experientia.

mani corporis liturgia tres distinctos spiritus (1) vitales, (2) animales, (3) naturalas agnosceremus. Solum unicum spiritum catholicum à nobis nerveum dictum, reipublicæ microcosmicæ assignamus, exque hujus anomalo motu universam pathologiam derivamus. Contingit quippe sæpius, quod vel quantitate, vel qualitate peccet; utroque modo inducitur motus anomalus, qui vel est in excessu vel defectu talis: in excessu fit efferus & effrenis instar equi indomiti, vel potius naviculæ ventis & fluctibus, expositæ nauclero clavoque destitutæ. Vel in defectu delinquit, quando ejus irradiatio in suo motu suspenditur. In hunc spiritum opium dumtaxat agit immediatè, qui & quomodo, postea dicemus. (2) in sanguinem, qui uti nectar est corporis nostri vivificum, ejusque anima spiritus, ita perenni motu indiget, (non disquiremus hinc, an sit circularis, de quo superius quædam attigimus) ille verò motus est naturæ conveniens vel inconveniens; inconveniens est vel nimis vehemens, vel nimis remissus, quemadmodum nunc omnis in suo esse & operari dependet à spiritu influo nerveo, per consequens mediatè sanguinem afficit opium, per modum communicationis; spiritus enim vim ab opio impressam rursus eam rosæ vitæ inferunt, non ut hoc pacto integra massa inquinetur, dosis quippe est nimis exigua, sed saltim spiritus sanguini sociatus patitur illam impressionem, & sanguis opii vim percipit respectu particularum pneumaticarum, non respectu cruoris vel seri, vimque illam sibi reunit spiritus, hinc & ætiologia reddatur. Quare multa stigmata aut exanthemata aliæque efflorescentiæ, quæ sanguini quocunque modo venenato supervenire solent, in cute aut visceribus apparent. Et quoniam opium naturâ suâ auram tenebricosam quàm maximè volatilem fundit, hincque in contentum sanguinis verti non valet, sed eam ipsam, auram in spiritum repellit, quem & fascinat. Confer, quæ in hunc sensum eruditè differit *Willis* a. l. p. 180. (3) in reliquos humores agit opium, quatenus illi sunt participes spiritus nervei.

§. 23. Tria verò dumtaxat sunt, quæ opii usum suadent, hæcque ejus phasis est angelica. (1) Vigiliæ immoderatas compescit: Nam ut vita hominum vigilando & dormiendo (sunt verba *Heurnii*) exigitur inoffenso cursu: sic magna vitæ offen-

Opis operatio

Quæ opii usus suadent, sunt tria.

fiō esse solet, quando somni & vigiliarum nulla est vicissitudo &c. (2) in affectibus insanix (insania est commune vocabulum (inquit *Heurnius*) ad maniam, phrenitidem, & melancholiam) opiata sæpè cum fructu adhibentur, quamvis interdum noxam afferunt. (3) Et dolores in corpore nostro obortos demulcet, hincque præstantissimi usûs est, quamobrem meritò nepenthe appellari solet (*Willis* a. l.) & remedium verè divinum existit.

§. 24. Multi sunt morbi, in quibus vigiliæ quàm maximè sunt molestæ, ut integras noctes insomnes transigant: Quùm verò œconomia microcosmi requirat, vigiliis somnus, somno vigiliæ stato ordine (tempore noctis) succedant. Quando nunc ille ordo invertitur, utique pessimè habet œconomia corporis. Quare ille status æger non adeò malus est, caretque periculo, in quo somnus benè succedit. Is somnus salubris (inquit *Heurnius*) & laudandus, qui per morbos eâ ratione inritur, qui per sanitatem iniri solet; at homines noctu dormire solent, quin etiam id ex naturæ ductu fit. Non malè dicit *Heurnius*, quòd noctu dormire ex naturæ ductu fiat, propterea quoniam inter microcosmum & macrocosmum bella datur convenientia vel analogia. Noctem Deus somno, diem laboribus vigiliisque dicavit. Quare fortè nemo tam stolidus medicinam expetat, si de die dormire non queat, quùm etiam ille somnus, præsertim qui meridiè iniri solet, salutis incongruus liturgiæque corporis humani contrarius censeatur. Meretur hîc audiri *Heurnius*, qui de somno meridiano sic philosophatur. Somno enim meridiano nihil pestilentius, nihil naturæ magis inimicum: quòd eò motu naturam, quæ tunc se digestionem dat, ad concoctionem invitatur, bilis etiam, quæ eò tempore foras moveri solet, hujusmodi somno intro revocatur: ubi collecta febrim excitare poterit, vel in atrum excoqui succum: tum etiam ob contrarios succorum motus ex luce foras hos evocante, & ex somno intro prolestante. Quare illi homines, de die dormire queant, crimen illud dementiæ proximum non committunt, iccirco *Æsculapio* Gallum immolent, aut devoti fiant. Sed tum temporis demùm artem Medicam sollicitant jure, si & somnus tempore nocturno eorum oculos fugiat. Proindè quando spi-

Somnus & Vigilia.

Reprehenditur somnus meridians.

do spiritus ita irrequieti sunt, excandueruntque nunquam motus & quietis vicissitudine refocillentur, omnino ad somnifera rectè sit refugium. Morbi autem illi sunt duplicis classis, à quibus somnis exulat, ita ut nunquam illi morbi sint sine tortura vigiliarum, sicque vigiliæ in istis morbis præbent signum pathognomicum & diagnosin infallibilem, aut vel sunt istorum morborum causæ procatacæ, hincque & primariùs curandì cardo in eò vertitur, somnus ipsis hominibus blandus reconciliatur, blandâque quiete vires refocillante fruuntur, quales sunt phrenitis, mania, melancholia, coma vigil. Comitantur & vigiliæ alios morbos, febres, dolores, &c. Ast non semper priorum morborum vigiliæ proprium sunt in quarto modo, quòd notetur. Et istæ vigiliæ natæ sunt ex furore prægresso vel spirituum excandescencia, in istis morbis secundæ classis furor aut delirium succedit. In prioribus scopus est somnũ procurando furorem curamus, in posterioribus vigilias curamus, ne furor ingruat, spiritusque excandescant. Quo verò ritu somnum opium causetur, superius innuimus. 10. ubi etiam à nobis *Magnes* somnimeritò salutaratur. Paucis hoc hinc repetemus. Spiritus nostri corporis gaudent particulis lucidis & orbicularibus opium particulis tenebricosis & ad motum segnioribus, hinc illæ particulæ opiaticæ spiritus in suo evibrationis motu luciditati illorum tenebras effundendo, particulis motricibus tarditatem inferendo sufflamant. Neque malè, si dicamus, fœtorem narcoticũ in somniferis spirituum naturæ esse valdè contrarium, ut non malè spiritus hinc comparentur eum homine cameram fœtore oppletam ingressuro, quam citò ille fœtorem percipit, retrahit pedem, proindè si corpus vel loca in corpore, quæ subire debent spiritus, fœtorem narcoticum spirent, eum abhorrentes spiritus remeant ad locum primigenium, illicque sese coarctant concentrantque, hincque spiritus in locis istis existentes hoc fœtore fascinati subsident, quiescuntve, donec materia illa discussa sit, tunc rursus spiritus ex centro suo in totum corpus sese dimittunt, influuntque, sicque revertuntur vigiliæ. Non opus hinc, confugiamus ad singulares particulas somni effectrices, figura particularum dumtaxat attendenda hinc & ubique. Qui non hisce nostris contentus, ille consulat

*Quaestio. 5.
Quomodo
opium soporem
referat.*

Excel-

Excellentissimi *Thomæ Wallis Anglo* Diatribam de Medicamentorum operationibus, Sect. VII. C. I. p. 287. Quamvis nunc quidem optimum & apprimè utile sit etiam in istis ægris, somnus de nocte provocetur, sed quum necessitas non habeat legem, perindè est, quònam tempore somnus ipsis ægris concilietur, dummodò somnus possit in iis provocari.

Spiritus in delirio quomodo sese habeant.

§. 25. Vigiliarum per opium curam, & quomodò somnum gignat, diximus superius; sique dicamus, quòd simili modò deliria, in quibus spiritus inordinato feruntur motu concitati, sopiant, nihil à veritate vel experientia alienum dicimus, & hæc hîc commodè applicantur. Spiritus quippe in delirio simili ritu effervescent, ut ignis pabuli copiâ efferus factus, quemadmodum ille citò in suo vehementiori injectò sacculò recutitur suffocaturq; eodem modò opium spiritus effrenes & excandescentes sopit, tanquam canes venaticos exspatiari aptos reprimat, & è motu omni paululum sistit, est *Phrasis Willisii*, quàm comparationem non admittimus, spiritus potiorem analogiam cum igne & luce habent. Quare quando opium propinatur, idem ferme spiritibus accidit, quod luci per fenestras ingredienti, subito velo prætenso, evenit: Nam uti tunc lux cameram non potest ingredi, sistitur quippe in suo cursu, & camera manet tenebricosa, ita etiam spiritibus in reliquas corporis partes influxuris ab opio quasi prætenditur velum: Ità & reliquæ partes spirituum irradiationis non fiunt participes, hinc & illæ aurâ tenebricosâ refertæ quiete dulci fruuntur, hacque opii vi somniferâ spiritus fascinati ab suo inordinato motu quiescunt & feriantur. Idem hîc forte posset juxta *Severinum* (Cap. XII. p. 240. *Idea Medicinæ Philosophicæ*) dici. Imbuuntur enim spiritus motionum aures, pontagiosis & stypticis tincturis motui resistentibus.

§. Morbidolorifici sunt cephalalgia, pleuritis, cardialgia colica, iliaca, nephritis, arthritis, dolor ischiaticus, &c. Non disquiremus nunc prolixè de dolorum genesi, quomodò illa sese habeat, hoc quippe certum, quòd omnium dolorum subiectum sint nervi, horumque capillamenta, quatenus membrana meninge nervorum matre obvelantur, particulae acres vellantes,

cantes, lancinantes, continuique solutionem inducentes sunt dolorificæ, quædam corporis nostri partes sensûs expertes sunt, illæ quidem, per quas non disseminantur nervi, & partes partibus sensibiliores sunt, illæ videlicet, quæ membranam istam magis vel minùs inplantatam habent. Dolores atroces spiritus irrequietant & excandescere faciunt, hincq; somnus ab illis exulat hominibus. Vigiliæ sunt contumaces, vires dissolvunt, & si perseverant, furorem & delirium inducere valent; suntq; interdum tam atroces, ut homines in desperationem acti mortem prævita eligant. Ad hos dolores demulcendos opium, exq; eo composita recommendantur, sæpiùsque cum fructu & levamine exhibentur. Quò autem ritu opiata dolores demulceant, §. 10. diximus paucis. Hic adducemus, quò pacto illud fieri arbitretur *Thom. Will.* Hunc verò in modum philosophatur subtil. *Willis* a. l. S. VIIc. I. p. 296. 297. primò ad dolorem quemvis excitandum aut continuandum peropus esse, ut spirituum copiæ satis uberes usque in parte affecta scateant: Quippe horum tumultuantium excandescencia, distractio, & mutua aliorum in alios allisio, ipsissima causa conjuncta sunt molesti istius sensûs, qui dolor appellatur; quapropter si nervis constrictis, spirituum ad locum dolentem affluxus inhiberi, aut multum diminui possit, necesse foret, dolorem cessare; eò nimirum, quòd spiritus isti subsidiis, aut supplementis usque novis destituti, tenuiter, & sparsim adeò in fibris jacerent, ut vix se mutuò tangerent, in furorem & indignationem minimè erumperent. Cujusmodi hinc pro ἀναλυσία acciendâ spirituum destitutio sive subductio requiritur, aut nulloque alio remedio, aut ἐγχειρήσει procurari potest, sæpiùs ab opio produci solet. Enimverò à pharmaci hujus particulis τῆ ἐγχευοφάλα oram obsidentibus, non solum quidem spiritus extimi, & velut præcursores (uti dictum est) perimuntur, sed illorum intrâ cerebri & cerebelli medullia, mox primæ scaturigines, indeq; in nervosum genus effluxus valde supprimuntur, adeò, ut durante opii energiâ, multò parcius & diminutiùs illi in præcordia, viscera, immò & in quascunq; alias partes dispensentur. Hinc pulsus, & respiratio de vehementia & crebritate sua remittunt, & nonnunquam subito hæc difficilis, & iste debilis evadit;

Dolores,

*De doloribus
Genesi
Willis Philo-
sophemæ.*

✿   ✿

plerumque etiam membra quæque ac artus languor insolitus, ac pigrities incescit. Porro hinc viscera in spasmō sive excretorios, scilicet per vomitum aut secessum; sive dolorificos, ut in colica, aut nephritide prius irritata inordinationes suas deponunt: videlicet ob hanc rationem, quia dum in parte affectâ spirituum copiam subsidiariæ & supplementa deficiunt, pauciores isti superstites tumultui, & excandescentiæ non amplius vacant; quinimò, ut omninò subsistere, & se tueri possint, quieti jacent: deinceps verò, quando diffatis, opii particulis, spirituum intrâ *ἐγνέφαλον* penus, eorumque inde in partes nerveas emanatio redintegatur, ita ut pleno rursus alveo, illi ad partes affectas descenderint, earumque rursus fibras adimpleverint, illicò ob spiritus iterum accumulatos, & sicut antea proritos, iidem spasmi, aut dolores redeunt. Hactenus *Willis* a. 1. Quòd *Willisii* Philosophema, licet juxta gentis istius inclutæ acumen satis quoque sit ingeniosum, nostro tamen palato minimè arridet. (1) Largimur quidem spirituum aliquem in locum dolentem esse influxum, eumque satis inordinatum. Ast ille spirituum influxus, dolorem non exacerbat, sed quoniam particule inflexiles lancinantes nervorum poris contumaciter inhaerent, hinc spiritus eas impellunt non secus ut clavos acutos, per se quippe particule illæ non lancinant aut terebrant, sed à causa aliqua impelluntur; & quemadmodum ictus mallei cuneum in nodum adigit: simili modò spiritus influi suam personam agunt in dolore acuendo. Sed non possumus hoc *Willisio* largiri, quòd opiata spiritus suspendendo dolorem demulceant, sed potius sedationis doloris ætiologia in hoc ritu sita, quem §. 10. descripsimus. Et tum etiam non sufficit spirituum sufflamen, nisi primum sensorium quasi fascinetur, illudque tristem sensationem non percipiat amplius. Et quamdiu illud non fruitur demulcente fascino, hocque pacto quasi stupefcit, nullum doloris levamen in humano corpore fieri potest. Itaque credibile, quòd vis anodyna ex opio statim invadat commune sensorium, illique stuporem inferat, hinc facultas illa sentiendi diminuitur, induciturque blandus sensus. Quare quòd *Willis* spirituum superstitum ad excandescentiæ & tumultum inhabilitati propter defectum

Quomodo
opium dolo-
res demul-
seat.

defectum influxus spirituum tribuit, hoc nos malumus acceptum referre communi sensorio, omnis pathologiae fonti tactusque moderamini. Plura possemus contra hanc *Willis* philosophiam in medium afferre, enimverò illa in commodiorem locum rejicimus, hæcque nunc sufficient.

§.27. Fuit hætenus regimen opii in spiritus, ordo jam tangit regimen in sanguinem. Diximus verò superius, quòd sanguis non idiopathicè sed sympathicè vel mediante spirituum in sanguinem influxu, afficiatur; non est itaque necesse, hîc prolixè, quo ritu sanguini suam emphasin communicet, philosophemur, superius ætiologiam facultatis diaphoreticæ sufficienter expeditivimus, quare de sanguine aliisque humoribus aliquid ulterius adjiciamus, operæ non est pretium.

Opii virtus in sanguinem.

§.28. Fuere hætenus commoda opii famigeratissimi istius inebriamini. Vertimus nunc opium, & alteram ejus faciem malo caractere signatam contemplaturi sumus. Ibi sese catervatim manifestant nocumenta: quum autem nostrum propositum non sit de cunctis opii incommodis, ne actum agamus, (existant quippe apud alios, præprimis apud nostræ Academiæ *Zephyrum*, tumque & ejusdem Illustris Societatis *Herculem*, quibus *socia Willisium*) hîc differere, de potioribus mentem nostram aperiemus.

Opii incommoda.

§.29. Quædam gentes, ut nos necessitatis ergò, voluptatis gratia opio utuntur, vel potius abutuntur. Et quid opium in istis efficiat, paucis complexus est *Freitagius* (quemadmodum locum illum adducit *Thomas Willis* a. J. S. VII. C. II. p. 189.) *Prosper Alpinus*, & *Bellonius* tradunt, Ægyptios, & Turcas vesci opio, ad comparandam alacritatem, audaciam, venerisque appetitum: addunt tamen opii devoratores, etsi ejus usu rectè valere & minimè lædi videantur, tamen frigidiores reddi, eorum functiones esse deteriores; ebrios, & torpidos ferè perpetuò apparere, fieri comatosos, stupidos, inconstantes; modò affirmare, modò negare; ut caveant tractare & conversari, ut etiam in dieteriam, convitio non absimilè, quòd sibi mutuò objiciunt, abierit; *tu edisti opium*; non aliter, quàm cum nostrates alicui temulentiam vel ebrietatem exprobrant, *Freitag.* l. de opio c. 3. Hujus historiæ

Gentes quædam opio voluptatis gratia utuntur.

ætiologiam nunc aliquam instituemus. Tria sibi Turcæ ex opii esu, videlicet (1) alacritatem, (2) audaciam, (3) veneris appetitum promittunt. Quòd primò attinet alacritatem, illa ipsa in prompta spirituum in artuum liturgiam emanatione consistit, quomodò eam opium causari queat, indagine vel scrutinio dignum est. Superius innuimus, opium esse inebriamen, respectu ergò facultatis inebriantis istam agilitatem sui devoratoribus infert, hocque ritu: illi homines usum opii quàm maximè familiarem sibi fecerunt, hinc etiam opium in longè majori dosi vel quantitate, quàm nostrates, ut qui granulatim illud propinant, assumunt; hinc & illud homines inebriat, quamdiu vis illa inebriativa durat, spiritus agiles sunt; illa facultate discussa spiritus torpescunt & quasi subsidunt, arctiusque contrahuntur, quod de agilitate dictum, illud ipsum in audacia invenit locum. Neque hæc quæ jam disseruimus, iis superius allatis adversantur, quòd opium somnum inducat, minima quippe dosis opii vim suam inebriantem exserere non potest, sed potius stuporem vel torporem facit, tum etiam notum, quòd Turcæ Ægyptiique opiò utantur crudo, quod fortiorem vim habet inebriantem. Nos è contrà correcto utimur, in quo vis inebrians maximam partem extincta, proindè etiam illud agilitatem vel audaciam inferre non valet. Sed quomodò appetitum ad venerem efficiat opium, in hujus causâ reddenda aliquam difficultatem collocat subtilissimus *Willis*. Nulla verò heïc difficultas. Opium ad venerem incitat, non semen gignendo corpusque inflammando, sed quoniam opium habet vim diureticam, hinc quoque tendit verendorum nervos, & muscoli propter vim impellentem diureticam inflantur, hincque ille stimulus ad venerem. Stupidi fiunt opii abusu homines, quoniam spiritus vigore suo propter abusum orbantur, & per consequens memoriæ patiuntur jacturam, proindè ne opii usus sit tam creber, inque dosi nimia, præcavebunt Medicorum filii. Ast tamen, ne quoque nimis timidi sint in opio exhibendo, æquè necessarium est. Ad amicum examen jam revocabimus *Willisii* philosophema, quo rationem reddere nititur, quomodò opium conferat ad venerem; sicque in fit. a. l. p. 189. in minori editione pag. 308.

Quòd

Quòd denique asseritur, opiata venerem stimulare, cum potius videretur, ea spiritus extinguendo œstrum illud suppressere & domare; dicimus (si modò effectum istum revera habeat) humorem genitalem, spiritusque in eò scatentes, non à cerebro descendere, sed immèdiatè in vasa spermatica suffundi: id propter, quatenus opiata spirituum intra cerebrum genesin impediunt, aut imminuunt, eos forsan uberius ad membra genitalia divertì faciunt. Nobilissimus *Willis* subdubitat, an opium venerem stimulet. Nos hâc de re minimè ambigimus, quoniam tam fortem vim diureticam possidet, illamque vim exercendo partem genitalem liquorem (quem ex nervis derivamus) simul præcipitat cum urinæ laticè, quò cum turgeant genitalia œstro ad venerem proritantur simul. Quæ exæteroquin *Willis* habet virgulam censoriam subterfugiunt, illisque accedimus.

§. 30. Quomodò autem spiritibus obsit, opium juxta philosophiam corpuscularem, tribus innuemus. Spiritus nostro arbitrato sunt ipsissima Brutorum anima, quæ juxta *Willisium* ignea, huicque igneæ substantiæ fuliginem affundendò obest opium. Illaque anima juxta *Cartesium* constat ex atomis rotundis, istarum particularum figuras vitiat opium, & segniorem motum inducit, hocque hîc sufficiat de opii nocimentis.

§. 31. Quoniam opium semper in ventriculum immittitur, nunc ætiologia operationis opii explicanda est, quomodò videlicet & hoc loco (1) somnum facere (2) dolorem demulcere, (3) spiritus stupidos reddere, (4) venerem stimulare, (5) sudorem ciere, (6) urinam promoverè (7) fluxum Diarrhææ Dysentericæque sistere valeat, imò tot effectus universi corporis liturgiam afficientes ex unico hoc loco edere possit? Et quamvis nunc hâc meditatione superfedere possim, quum de ea re ex professo acturus sim in nostro commentario de ventriculo, ut tamen hâc in re desiderio B. L. aliquatenus respondeam, paucis jam hoc hîc expediam. Ventriculus est coquina totiùs œconomiae microcosmi fovens in se focum, vel ignem, qui suas irradiationes per totum corpus distribuit, quippe ventriculus ex iis partibus est compositus, quæ habet inter se sympathiam; ratione sensationis nervi, qui per ventriculum sunt disseminati, suo de-

Opium incommodatione spirituum.

Adhuc quadam de opii effectibus, plura in tertâ parte nostri commentarii de Ventriculo, cui perdoctam præfationem, in qua multa oppidò rara & curiosa contra fermentationem Ventriculi proponuntur, præ-

misit Nobis
 D. D.
 Johan.
 Georgius
 Volkamer
 Reipublica
 Noribergen-
 sis totiusq;
 Alemannia
 nostra de-
 cus, amicus
 magnus.

funguntur officio, & quamlibet sensationem tristem vel jucundam cum primò sensorio in capite existenti communicant, hocque ritu nervi spiritus vehunt & revehunt, quando nunc fermentum opii tinctura, quod quoque est nerveæ profapix (stomachicum quippe fermentum ex nervis oritur) est imbutum, illam ipsam tincturam capiti communicant, hinc in eò sopor, qui uti simul demulcet commune sensorium, tunc dolor evanescit, quando & hoc ritu emanationes spirituum in partes inferiores suspenduntur, etiam fibræ expellentes concitatiores in requiem adiguntur; sicque præternaturalis alvi fluor & vomitus sistitur. Spiritus verò stupidi fiunt ob tenebricosam fuliginem, quàm spiritibus opii tinctura imprimit. Non est, quis miretur, quomodò tam exigua opii quantitas omnes spiritus in toto corpore afficere possit, ille perpendat, quomodò pauca grana asæ foetidæ incensa multis hominibus in camera existentibus pectoris angustiam, cephalalgiam inferre valeant. Hæc nunc hæc sufficiant, reliqua petantur ex antea dictis, & allegato opere.

De Theriaca quadam.
 Certum
 quippe est,
 Theriacam
 posse concin-
 nari ex nobis-
 cum natis,
 ommissis
 peregrinis,
 aequè effica-
 cem, ac est
 Andromachi.
 De opo-
 balsamo
 consulatur
 eruditum
 opusculum
 D. D. Joh.
 Georgii Vol-
 kameri viri
 insignissimi.
 Venena
 quid.

§. 32. Thomas Bartholinus unà cum Excellentissimis Medicis Theriacam Danicam ex speciebus in Cimbria natis laudabili conatu parare studet, si verò omnis vis sudorifera soli opio Theriacæ commixto sit accepta referenda, species illæ solæ illi natae non sufficient; sed peregrinis Dis nihilominus litare coguntur, & forte de nullis speciebus Theriacam constituentibus tanta erit difficultas, quam de solo opio. Verum enim verò hic Magnus vir facilè huic nodò cuneum inveniet. Quid si hic hyoscyami succum vel cynoglossæ substituant? Et rectè quoque ex Theriaces composito agaricum removeant.

§. 33. Mercurialis l. 2. de venenis (opium quippe venenis annumerat, verum ea, quæ de venenis in nostra Meth. C. simplicia vegetabilia §. 47. p. 98. 99. 100. 101. 102. 103. L. B. releget, & constabit, quid sentiendum sit de vulgo dictis venenis. Nobis verò venena sunt saltim magis ex opinione hominum, eorumque idiosyncrasiis, quas contra varias res habent, quàm revera talia sint naturâ) C. VII. p. 95. de opii effectibus sic differit: Effectus opii varii & diversi sunt, in primis autem solet cognosci opium ex ipso gravi odore, quem relinquit in corpore illius, qui illud assum-

assumit: nam cum in satis insigni copia sumatur, si debet nocere, fieri non potest, quin amarorem, & gravitatem odoris corpori inferat: ad hæc sunt somni inexcitabiles, exitiales, lethargici, pallor totius corporis, sensuum stupiditas, laxitas genarum, inflammationes labiorum, ut docet Nicander, singultus, narium torturæ, præcordiorum divulsiones, addit Scribonius Largus, fieri etiam anhelitus difficultatem: & Nicander describit faciem eorum, qui opium sumserunt quasi cadaverosam & Hippocraticam, quod scilicet propter caloris extinctionem fiant tempora dimissa, oculi cavi & nares acutæ, &c. Illa ipsa, quæ hîc de opio recensent Mercurialis, tribuenda sunt opio vel Mercurio crudo, correctum enim tam abominabiles effectus haud edit, neque scio, à quoquam fuisse observatos in abusu opii correcti.

*Qui inco-
recti effe-
ctus.*

§. 34. Antequam nunc de opio discursum concludamus, adhuc auctarii loco unam admirabilem historiam, de opii abusu, quam *Willis* recenset, in quâ mirabiles effectus enumerantur, philosophicè examinabimus, horumque ætiologiam trademus. Historia sic habet, (in Tractatu de anima Brutorum part. 2. c. III. p. 179. & repetite eandem Sect. VII. p. II. c. 188. pharmaceutic. rational.) Alibi historiam recitavi cujusdam viri robusti ab opio interrepti, cui somnus planè nullus, priusquam ultimus ac lethalis, videlicet mors ipsa supervenit; ille statim ab assumpto pharmaco de insigni ventriculi gravamine & frigore conquestus, mox languore insigni cum spirituum omnium coincidentia, & extremorum infrigescencia afficiebatur, atque intra quatuor horas oculos suos caligare, & prorsus cœcutire queritans, exspirabat. Hæc historia *Willisiana* ea, quæ superius distinctione (33) ex *Mercuriali* attulimus, confirmat. Omnium primò notatu dignum, gravamen cum frigore agrum in ventriculo sensisse, illud hoc ritum ortum esse arbitramur. Opium in nimia dosi assumptum illicò calorem in ventriculo extinxit, ipsoque extincto spiritus perempti sunt: spiritus quando perimuntur, transeunt in vappam, illa vappa ex cadaverantibus spiritibus orta gravat & infrigidat: quippe omnia frigida & mortua, calidis & vivis ponderosiora sunt: quoniam itaque spiritus hanc cada-
verationem patiebantur, non mirum est, tale gravamen cum
frigore

*Historia ex
Willis ejus-
que ætiolo-
gia.*

frigore ægrum in ventriculo sensisse, in reliqua nunc non inquirimus.

§. 35. Satis de opio, de quo aliàs prolixius in nostro Tractatu de opio oleoso, quem promissimus Volum. IV. a & or. Hassnienf. Ad alios proindè inebriantes liquores progredimur, suntque sequentes quàm maximè celebres. e. g. Aquæ antiapoplecticæ, epilepticæ, cephalicæ, liquores cardiaci, stomachici, carminativi, anticolici, uterini. Et alia varia Elixiria vitæ, quorum præcipuum est illud Matthioli, Aqua Mastichina Mylii. Horum compositorum tot exstant formulæ apud dispensatoriorum scriptores, ut eorum numerus vix iniri possit & quotidie nova comminiscuntur composita Medici & seplasiarii, quibus magis medicinam obruunt, quàm illustrant. Isti liquores spirituosi aliàs vitæ dicti, mortis sunt, suntque aquæ stygis. Multisque vera Elixir vitæ Matthioli fluvius styx fuit. Largimur quidem ultro has aquas spirituosas & inebriantes egregium habere usum, si prudens Medicus iis uti jubeat, Medicique præscriptum pressè sequantur ægri. Sed cum & nonnullos magnos viros veterum autoritas, aut prædecessorum traditio fascinârit, hinc & illi nimii sunt in horum liquorum spirituosorum usu, ad eò ut eos promiscuè præscribant, & quolibet casu, sanguinis diathesin non rectè examinantes, propinent, satis superque sinistra, quemadmodum illud liquidum fiet ex subsequenti discursu. Hactenus quidem medici illos errores in suis medendi methodis non adeò observarunt, multò minùs castigarunt, & adhuc, dum pauci sunt, qui hûc digitum intendunt, aut apud hujusmodi Syrtes statuam Mercurialem erexerunt.

§. 36. Primum locum occupabunt aquæ vel liquores cephalici dicti inebriantes, ad quos tanquàm ad sacram anchoram in passionibus capitis confugiunt, sæpiusculè non considerantes, an vitium illud in spirituum nimia volatilitate vel fixitate stabuletur, quòd tamen apprimè necessarium. An affectus ex calida vel frigida, sicca vel humida temperie ortum trahant, vel quænam particulæ peccent, hominiquè infestæ sint. e. g. Incidit aliquis subitò in morbum attonitum, primum & palmarium, quòd curantes aggrediuntur, est, famosos istos spiritus, vel aquas

apople-

*Notantur
aqua destil-
lata inebri-
antes.*

*Notatur
abusus li-
quorum
apoplectico-
rum.*

apoplecticas cochleatim unciatimque infundant, & sæpiùs in tanta quantitate, quæ & bibacissimum hominem inebriarent. Dic sodes, quomodo illi Medici Apoplecticis profint, quàm tutò, quàm citò, quàm jucundè curent eos. (1) Quàm tutò, evitandò scylam in charibdim præcipitant, ex leviori malo in gravius ruunt. Spiritus ille nerveus humani corporis hinc tam effrenis fit, ut nullis terminis, nullis suæ sphæræ activitatis cancellis coërceri possit. Hinc nervi corporis humani stamina & spirituum canales per universam corporis fabricam spiritus distribuentes, sensus & motus organa debilitantur, roboreque suo privantur, qui quùm inebriaminum tyrannide tantam injuriam, tantam sui roboris jacturam patiantur, unde manebit corpori suum robur, naturæ suus vigor, quò morbum oppugnare queat? Et si quicquam adhuc sanæ rationis adest, cujus beneficio ad Creatorem suum suspiria imò pectore cordisque ultimò recessu concepta ablegare valeant, hæc inebriamina prorsus auferunt, hominemq; adeò dementant, ut temulentus tam sui, quàm sui Plasmatoris obliviscatur, cum illo homine non secus comparatum sit, ac cum aliquo temulento bibone, qui usque ad guttur spiritu ardente refertus est, in quò nihil suum officium facit, vel dextrè præest, rationis & memoriæ liturgia vacillat, hebesque facta. Idem concludere de apoplectico, in quem sic cochleatim inebriamina instillârunt. Quàm benè sanguini, nectari illi vivifico, illi inebriaminum propinatores consulant, qui libet, cui quid salis inest, colligere valet. Ille sanguis, in cujus motus sufflamine nonnulli causam apoplexiæ tanquam in subjecto inhæsiōnis collocant, inflammatur, particulæ sulphuræ multiplicantur, multiplicatæ igniuntur, hinc totum corpus apoplectici tam immani æstu æstuat, ut de aliquo refrigerio, vel aurâ refrigerante, aerem quippe in debita copia non trahit, quàm maximè sit anxius; aliquod ita refrigerium anhelat corpus, anhelant spiritus, anhelat sanguis, verùm corpus magis magisque intrinsecâ flammâ uritur, adeò ut totum in flammam abeat, flammâq; suffocetur. Et nostro arbitrato istis corporibus idem contingit, quod spiritui ardenti incenso contingere solet. Nam spiritus ardens incensus deflagrat, omnique sua spirituositate, inter deflagran-

dum, privatur, quâ extinctâ in vappam vel phlegma transmutatur. Pari modo ardentia illa inebriamata tam confertim infuspiritus nostri corporis, & præcipuè qui in sanguine sunt, incendunt, incensi deflagrant, non secus ac Spiritus Vini, deflagrando exuunt omnem spirituositatem, inque vappam vel phlegma transeunt: sicque corpus suis orbatur spiritibus, & præter phlegma nihil inest. Estque præterea apoplexiæ proprium, quam nos in spirituum vel rectius spiritus nervei discrasia tanquam subjecto inhæisionis, ponimus, spiritus, horumque arcem invadat, illos incendat, inflammet, deflagrare facia, deflagrandoque in vappam transmutet. Quare & ipsa apoplexiæ tyrannis consistit in eo, quod spiritus vappescere faciat. Quod cum hætenus alii non observârint, malè philosophantur, omniumque pessimè medicantur. Quippe ipsæ aquæ apoplecticæ, nostro arbitrato, nihil aliud sunt, quam ipsius apoplexiæ fomenta, quæ non secus ac fulmina hominem siderant iciduntque. Spiritus fulminis hominem ex templo suffocat non alio modo, quam subito omnem spirituositatem in homine existentem abliguriendo, inque vappam transmutando. Et perinde apoplexiæ insultus spirituositatem omnem in homine abligurit, inque vappam transmutat, tantoque fortius hanc suam tyrannidem absolvere valet, si homini apoplexia icto inebriantes aquas apoplecticas adstantes medicique propinent, non secus ac si horum liquorum copia hominem submergere niterentur. Idem est, ac si efflagranti igni oleum, mel, saccharum, quæ præsentissima ignis sunt fomenta, affundant, proinde pessimè apoplecticis hoc pacto consultitur. Quod sulphur igni, hoc aqua apoplectica apoplexiæ est. Sulphur ignis, aqua apoplectica morbi attoniti fomentum est. Nihil nunc inferimus de anomalis, quæ visceribus hi inebriantes liquores, ut sunt inflammationes aliaque sanitatis paradoxa, inferunt; unde quod, ut plurimum apoplexiæ paroxysmo discussio, omnem memoriæ usum penitus amiserint. Non tam, quod materiæ morbificæ fomes istis partibus adhuc inhæreat, sed intempestivus inebriaminum abusus, memoriæ crasin debilitavit. Hi sunt fructus istius curationis per aquas apoplecticas, quas adeo nonnulli Medici clinici recommendant, semper-

perque in ore circumferunt, quarum descriptionibus tot spissa volumina totque dispensatoria onusta sunt. Ne verò prorsus iniquus censor harum aquarum videar, extra paroxysmum parcum, sobrium i. e. modicum harum aquarum proficuum usum esse largior.

§. 37. Multò minus hæc curandi methodus in Epilepsia infantum toleranda est. Prostant etiam in officinis ad hanc carnificinam tot aquæ epilepticæ inebriantes, ad quas Medicorum vulgus, tanquam ad sacrum Thuribulum, sed satis perperam, confugit, illasque cochlearium in pusillos istos pusiones infundit, ubi tenuiorum istorum corpusculorum spiritus statim, tanquam flumine aliquò obruuntur submergunturque. Unde fit, quòd sæpius Generosæ familiæ hæredibus orbentur, parentes Generosis suis furculis hujus truculenti morbi insultu, qui utiq; tam inclutorum stemmatum columnæ sunt, priventur. Nisi quòd eos his stygiis aquis immergendos idiotis Medicis, quorum Methodus merè empirica est, committant. Neque unius Tragici exempli tristi eventu cautiùs mercari discunt, recurritur in eodem casu, quasi in eum finem hunc impunè occidentem conduxissent, semper ad eundem Themisonem. Sunt, quibustria & ultra dulcissima conjugii pignora hæc præpostera Themisonis methodo, istasque aquas stygias propinando fuerint existincta. Impossibile quippe est, infantes has stygias aquas, citrà vitæ jaçturam, perferre queant. Volunt nihilominus illi Medici nostri perpetui Dictatori Hippocratis legum tenacissimi videri, qui vetat, ne pueris vinum propinetur. Hi non quidem merum, sed inebriantes liquores propinant, qui tamen vino duplò fortiores, majorisque noxæ, hisque pusillis deloteria venena, præsentissimaque mortis pocula sunt. Si denique hæc sua methodo existinctos cernant pusiones, excusatio in promptu: hic morbus ipsis est malum gentilitium, malum hæreditarium à prima nativitatis hora contractum; aut si quæ plures sint ineptiæ, quas in suæ cædis excusationem promunt, vel etiam parentibus persuadere volunt, hunc morbum natura sua esse incurabilem, esseque eundem ipsum, quem Evangelistæ Dæmoniacum vocant: provocant hic fortè ad *Hobbesium*. At parentibus istis in aurem

Aqua anti-epileptica improbanda tur in infantibus.

dico : Morbum istum dumtaxat hâc præposterâ methodo, non naturâ suâ esse incurabilem. Quomodo illum ipsum, Dei auxilio, bis, fellis canis exhibitione, sæpius meo pulvere antepileptico curarim, docet *Volunt. III. Actor. Hass.* aliaq; exempla in promptu sunt. Sed satis, ne in huius præposteræ methodi assertoribus camerinam moveam; circa horum inebriaminum abusum in cephalicis affectibus omnia illa urgemus, quæ à nobis §. 36. in medium sunt prolata, fusèque dicta: plura iis possent adjici, quæ in aliam occasionem, quoniam nunc brevitati sacramentum diximus, rejicimus. Sermo est de Empiricis.

*Confusa
aliorum li-
quorum in-
abrietatis.*

§. 38. Ejusdem censis & farinæ sunt famosissimi liquores pectorales, pnevmonici, antiasthmatici, cardiaci & id genus; in horum omnium usu, ut loquamur cum *Livio* (22. 39. 13) *festinatio improvida est & cæca*. Itur ad auxilia ad debellandum hostem, sed aperitur pixis Pandoræ, ex qua malorum agmina in perniciem ruinamque tam elegantis fabricæ prorumpunt. Non incongruè hos Medicos compararis cum istis militibus, de quibus *Tacitus* (2. 23. 26) Miles pavidus & casuum maris ignarus, dum turbat nautas, vel intempestivè juvat, officia prudentium corrumpere. Perindè illi Medici Empirici ad auxilia profiliunt, cuncta confusè administrant, liturgiæ humani corporis ignari viscera in suis functionibus turbant, reciprocationem sanguinis, spirituumque irradiationem impediunt, officia providæ naturæ, quæ ubiq; providè, nullibi saltum faciens, progreditur, hosce inebriaminum nimbos in humani corporis œconomiam derivando corrumpunt.

*Eiusdem
censis sunt
alii liquores
inebriantes.*

§. 39. Istuc quoque amandamus illa vulgaria inebriamina stomachica, carminativa, antihysterica, antinephritica, horum culpam præter alia innumera valetudinis incommoda luit innocens epatis viscus inflammationis ardore laborans. Innocentesque renes satis suam displicentiam contestantur, dum & horum usu pessimè inflammantur, inflammati exulcerantur, exulcerati in tabem diffiunt. Hæc est illa decantata methodus, quæ jam per tot annorum lustra homines occæcavit, quæ tam bella Evthanasia, satis crudelis aliquibus, fuit conciliata. Antè infernales cruciatus ignem infernalem in suis corporibus, strenuè

nuè illa inebriamina infundendo, aluerunt : cum Tantalò siti-
bundi humoribus immerfi manserunt. Veneranda antiquitas
hæc ipsa doctè & feliciter ignoravit. Accedit, quòd his inebria-
minibus adhuc aliud artificium emungendi homines divites in-
sit. Sunt quippe quidam nomine chimici, hi beneficio Spiri-
tûs Vini tartarifati ex simplicibus parant tincturas, elixiria,
quintas essentias, ex quibus compositis quamlibet unciam pro
magna pecuniæ summâ vendunt, quùm sæpius intègra libra
ipsis ne Joachimico quidem nummo constet, & ut huic fucò vel
fraudi quendam prætextum juris faciant, splendida ipsis solent
indere nomina e. g. Tinctura auri, & sæpius tantum auri inest,
quantum lucis caligini. Tinctura corallorum, lunæ, &c. si quæ
verò benè eas magnificas tincturas examinemus, sunt scopæ
dissolutæ. Hæc & illa composita quidem in totum non rejici-
mus, quid verò de iis tenendum sit, cujusque sint valoris, alias
ex professo monebimus : tantum hîc dixisse sufficiat. Horum li-
quorum destillatores pari præmio mercedeque digni essent, quâ
aliquando *Jonem* quendam (qui quum Babylonem accessisset
ad Magnum Regem (i. e. Alexandrum Magnum) & offulas par-
vas rotundasque (alii legunt, pisa) quas in hunc usum fecerat,
tam certò icu in mucronem avis ex distanti loco dirigebat, ut
nunquam ab acie ejus aberraret.) modiolos pisorum dando affe-
cit, hi quæ eodem modò vitreis ampullis donarentur, vasa ad in-
cludendos tam prætiosos liquores non deficiant.

§. 40. Inebriamina verò, circa quæ nunc occupatus fui,
sunt duplicis generis, quibusdam commodissimè Respublica me-
dica, carere valet, cujus gregis sunt liquores antinephrîtici:
hi, si paulò accuratius lithogènesiam examinemus, prorsus
inter artis rejectanèa quisquiliasq; merentur locum. Quædam
magnum commodum Reipublicæ medicæ afferunt, si non sint
exercitus sine capite, de quo jure istud *Epaminonda* repetieris:
Heu quanta Bellua sine capite! Per ejusmodi caput verò intelli-
gimus veram *medendi methodum*, istiusq; methodi dogmatico ra-
tionales Medicos. Apagè fucos ab alveario, utputè Empiricos.

*Inebriamina
na duplicis
censûs.*

§. 41. Unus scrupulus adhuc meretur rationis trutinam, tri-
bus verò me absolvam. Sunt autores, quos singularis subtilita-
tis verò

Hic tangit
auctor in
transenna
eas, qui fe-
briles subti-
litates in
conscriben-
dis formulis
auscupan-
tur.

tis vertumnus mirè agitat, hi sapius nodum in scirpo quærunt, inque suis phantastici cerebri cellulis arcem quandam recepto- rum formulas præscribendi commenti sunt, secundum hujus ar- tis leges omnia recepta examinant, quæ nunc hisce brutis phan- tasiis non concordant, illa improbant, quasi soli, essent terra- rum Joves, cum tamen longè infra plebem sint depressi, sua in- terim summa cura, ut quæ sciunt, pessimis fallaciæ Elenchis la- borare, abscondunt. *Turpe Doctori est, si culpa redarguat ipsum.* His pauca reponimus. (1) Jus & dictaturæ fasces in aliorum scripta ipsis nondum à Parnasso esse indulta. (2) Ars præscri- bendi formulas nondum authentica, quæ omnes obliget, est publicata. Et in ipsis, quæ nunc in hac methodo sunt scripta, plurima desideramus, multaque obstant, quò minùs assensum nostrum tribuamus. (3) Anima methodi medendi in his tri- bus, *ritò, citò, & jucundè*, requisitis fundatur. (4) Si in for- mulis ea serie simplicia præscribantur, quæ catalogi pharma- cevtici sunt conscripti, nihil peccatur. (5) Quæ observanda sint, alias monuerunt Eruditi Viri, Marcellus, Varandæus, & novissimè Excell. Marchgraffius, Wedelius, & nos prolixè, Deo volente, monebimus in nostra *Spongia Hippocratica*. (6) Qui hîc volunt esse rigorosi, primò suum rigorem exerceant in veterum compositis, illic Augiæ stabulum mundandum re- perient. (7) Neque famosæ Theriaces & Mithridatii antidoti istam virgulam censoriam effugere queunt. (8) Fortassis ma- lè miscentur volatilia & fixa: inutilis quoque hæc censura. Febriles & phantasticas subtilitates non moramur, si modò ob- tineatur scopus, qui est curatio ægri. Quare & his ineptiis nunc non immorabimur, desideramus quippe finem hujus ope- ris videre. Qui sit

Soli Deo Triuni Gloria!

UNUM EST NECESSARIUM

Psal. LXXXVI. Celebrabo Te Domine, Deus Meus, ex toto corde meo, & Nomen tuum perpetuò cum gloria celebrabo.

F I N I S.

Post

Postloquium ad L. B.

Postquam (Dei voluntate annuente) huic arti medicæ animum applicuerim, semper illud mihi quàm maximè cordi fuit, eam ità scriptis excolerem, exindè in ejus cultores, juventutemque ei deditam commodum aliquod redundaret, inque eum finem & jam varia scripta à me sunt edita, pluraque promisi ac parturit animus. Ut itaque meam fidem promissione variorum scriptorum edendorum obligatam liberem, in publicum progredior, præsentis & subsequo sæculo hoc opusculum sacrum jubeo. Elapsus verò annus 78, magis fato quàm voto in otio transiit literario. Privatum quidem (& in provincia, quam Serenissimus Princeps & Dominus meus Clementissimus mihi ante quadriennium demandavit, strenuè perrexi, & quod meam fuit, egi publicè) varios tractatus in Philosophia & Medicina conscripsi, quosque benignior rerum facies promerit. Præsens scriptiois argumentum, quo hæc vicè occupatus fui, suppeditavit quorundam Medicorum præpostera curandi methodus, qui in curandis ægris cujuslibet temperiei ista inebriamina improvidò ausu præscribunt. Hinc illa non tam

in Therapia quàm & ipsa Pharmacia utramque paginam facere præsumuntur. Si quis præposteram methodum, quâ agyrtæ, circumforanei, vetulæ, milites pluraque id genus Medicinæ monstra sanant (dicam ne potius necant) homines, examini subicere conaretur, huic Augiæ stabulo mundificando profecto decem Hercules non sufficerent. Quique itaque volet, aggrediatur hoc septiceps monstrum, nobis hanc camerinam movere non placet, utiliùs quippe laborem & meditationes nostras impendere quinus, digni sunt supplicio, cujus CRITER meminit, ex quo locum in EPISTOLA DEDICATORIA prodromi nostri p. 7. 8. A. 4. adduximus, qui videatur. Insunt etenim aliis venustis corporibus suæ maculæ, sui nævi, quibus delendis & amicè abstergendis severioris literaturæ proceres mecum spongiam absterforiam admovent, & nullo non labore delentur, si non transierint in insanabilia carcinomata, quibus æquivalent præjudicia & præconceptæ opiniones: quotuplices illæ sint, ianui olim in MANTISSA ANTIHOFFMANNIANA FASCICULO Miscell. Quæstion. annexa p. 72. §. 3. (in quo opusculo §. 11. 23. deletos volo, & civilissimè humanissimeque L. B. interpretari dignetur, rogo! animus injuriandi abfuit, tum & contrarium edoctus sum, & jam defendendo! quæque exstant a. l. §. II. VII. VIII, X. & q. 2. Decad. 6. p. 52. & c. quoque amicam

inter-

interpretationem merentur , & mea sic intelligo, quemadmodum autor sua explicat, quæ mihi aliquando opposuit &c. in suis Thesibus. Injuriam illatam nulla recordatio erit inter Christianos, multo minus vindicta.) Videlicet duplicis generis videntur esse, quasdam hausimus ex informatione præceptorum, quam etiam quâlibet ratione potiore ducimus, & instar mille rationum est, si dicatur, ipse Pythagoras dixit. Quasdam etiam obstinatâ voluntate animo nostro inscribimus, & pro his tanquam pro aris & focis pugnamus. Utrumque genus portentosum & monstrosum est. Quantum illa sanæ Philosophiæ studio obsint, docet RENATUS de CARTES. Neque est, de his extricandis Labyrinthis nævis sum sollicitus, quisque suo sensu abundet. Me nunc ad aliud argumentum converto, quod est apologeticum, illud à me extorquet conscientiam bonam rigor, & famam bonam, cui studeo, licitum studium. In hoc opere sæpius mentio fit NOSTRÆ METHODI COGNOSCENDI SIMPLICIA VEGETABILIA, in eo tractatu præter ullam meam culpam & scientiam debitor magni CONRINGII factus sum. Et quomodo, dixi in ÆTIOLOGIÆ FACULTATIS PURGANTIS PRÆFATIONE, & §. VII. quibus socia, quæ hanc in rem in PHOENICIS BOTANICI PROLOGO & §. IX. & X. locutus sum. Si hac de re mihi quicquam ullô indicio (librum ipsum, in quo

illa leguntur , nunquàm ante 22. 77. vidi, multò mi-
 nùs volvi constitisset , iis laciniis in hujus meæ purpu-
 ræ contextu locum non dedissem , illa ipsa quippe
 mihi mutuari licuisset ex Bibliothecarum Medicarum,
 in quibus exstant , scriptoribus ; sunt MERA HI-
 STORICA ; illa ex mentis liturgiæ promo condo de-
 promere nemo valet , neque sapiunt ingenium acu-
 tum vel obtusum , fundatur dumtaxat in NUDO ali-
 quo rerum gestarum RECENSU. Quæ verò CON-
 RINGIO debentur , illa in dicto tractatu introductio-
 nis Thesis XLII. à pag. 16H. ad p. 205. includun-
 tur , faciuntque cap. X. juxtà editionem Helmeſta-
 di Anno 54. publicatam , jamque paucis antè die-
 bus cum meo exemplari contuli. Fateor , si illinc
 omnia essent exscripta , & non in MS. exstitissent,
 quod carebat omni nomine, maximum plagii crimen
 esset. At quòd jam plagium sit, nego , neque illius
 criminis me reum agnosco, neque quis, me reum
 esse, mortalium convincet. Utinam in Theologo-
 rum ordine , qui contrà pontificios aliosque scripta
 polemica publicant , non magis hujus criminis rei
 essent, res esset salva : at si quisque suum rapiat ,
 char-

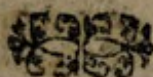
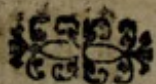
chartam puram carô pretiô emit Lector. Idem dico de Politicis, Medicis & Philosophis, & qui de hoc crimine purus est, illi fortè jus erit me accusandi, cæteroquin culpam retorquerem. Et quid multis, peccatur hîc intrâ & extrâ muros Iliacos. Hæc nunc in defensionem mei scripti arbitror sufficere, neque posthâc iis ampliùs, nisi proyocatus, immorabor. Ero nihilominùs attentus in aliorum scripta & horum plagii crimina manifestabo. Vale, L. B.

*Scrisi Kilia 79. die post
festum Epiphania, quâ
erat, 7. Januarii.*

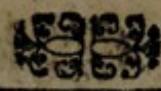
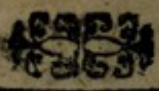

Elenchus Contentorum in hac dissertatione.

§. 1.] <i>Nebriaminum abusus.</i>	pag. 1
2. <i>Inebriamina quid.</i>	2
3. <i>Explicatio definitionis.</i>	
4. <i>Differentia inebriaminum : An dentur metallica? Affirmatur. 3. aquam pluvialem instar Rubini rubram facere.</i>	ibid.
5. <i>Inebriamina ex animalibus, Tartarorum potus ex lacte equino preparatus, Chymus & Boza dictus : modus preparationis illius. 4. Inebriaminum vis à fermentatione dependet. 5. Lac ante fermentationem non, sed post illam inebriat. ib. Quae lac fermentare faciant.</i>	5
6. <i>Opium inebriamen fortissimum. 6. & naturâ suâ tale probatur, ibid. Spiritus Vini, hyosciamus, solanum, mandragora, lupulus, nicotiana inebriamina sunt.</i>	7
7. <i>Inebriaminum usus.</i>	7
8. <i>Opii preparatio duplex, Galenica, vel Chimica, quae optima.</i>	7
9. <i>Opii preparatio cum Spiritu Vini rejicitur.</i>	8
10. <i>Opium incorrectum benignius est opio Spiritu Vini correcto. 10. Laus Severini. 11, quomodo opium somnum inducat. 11. 12. Opium Magnes somni. p. 12. quomodo vim sudoriferam exferat. 13. 14. vis sudorifera in theriaca, mithridatio & diascordio non soli opio debetur. 13. 17. opium constat sale volatili diaphoreticò. 14. opium sanguini commistum, ut fermentum farina inditum agit. ibid. Adeps Balena comestus per poros cutis penetrat. 15. de diaphoresi, quam somnus comitatur. 15. opio quomodo anodyna virtus insit.</i>	16
	11. Laus

11. *Laus preparationis opii Langelottiana.* 16. *Opium correctio cum oleis.*
ibid. opium crudum praestat in biliosis affectibus correctio. 17
12. *Theriaca diateseron à multis praefertur Theriaca Andromacki,* 17.
Circulatio sanguinis in dubium vocatur. 18
13. *Opium spiritus ligat.* 19
14. *Opio non debent multa admisceri.* 19, *opii crudi felicissimus successus.* *ib.*
15. *Spiritus Vini abusus in pharmacis purgantibus extrahendis.* 20. *Jalappa resina rescitur, quod per se usurpata maxima tormina efficiat.* 20. *olea sunt resina liquata.* 21. *Scammium male fumigatur à sulphure.* 22
16. *Spiritus Vini in tot discrepantibus vegetabilibus extrahendis non sufficit.* 22. *non est menstruum, quod omnium virtutes sibi unire valeat.* 23
17. *Tinctura Bezoardica D. D. Michaëlis examinatur.* 23. *Radix Contrajerva extracta à Spiritu Vini vim suam amittat.* *ib.* *vis sudorifera est sulphuris effectus.* 24. *Spiritus Vini ex plantis sulphur attrahit.* *ibid.* *Spiritus Vini ex Scorzonera non extrahit virtutem alexiteriam.* *ibid.* *Unicornu prodest in assumpto veneno, non verò illius vino mediante spiritus.* *ibid.* *Aqua sudorifera cum Spir. Vini parata sunt saltem liquores inebriantes.* 25. *Spiritus ex planta paratus, v. g. Cochlearia, adversatur morbis scorbuticis.* *ibid.* *Spiritus sambuci contra erysipeles.* *ibid.*
Lib. I. Spiritus Vini Rectific. drach. semis salis volatilis extrahere fertur. 26
18. *Balsama vite, non adeò probantur.* *ibid.*
19. *sectio secunda hujus opusculi.* *ibid.*
20. *Opium character duplex, nocet & juvat.* 27
21. *Opium male praeparatur cum sulphure.* 28
22. *Opium servat & occidit.* *ibid.* *unicus in corpore spiritus est Catholicus nervens.* 29. *Opium operatio.* *ibid.* *opium mediatè sanguinem afficit.* *ibid.*
23. *Opium vigilias immoderatas compescit.* *ibid.* *in insania prodest.* 30. *dolores corporis demulcet.* *ibid.*
24. *Somnus meridianus reprehenditur.* *ibid.* *quomodo per opium somnus concilietur.* 31

-

25. Spiritus in delirio quomodu se habeant. 32. quomodo opium in delirio
 spiritus sopiat effrenes. ibid.
 26. Dolores somnum impediunt. 33. Vigilia nimia delirium inducunt. ib.
 quomodo opiata dolores demulceant. 33. 34. quomodo dolores ex-
 ci centur. ibid.
 27. Opii vires in sanguinem. 35
 28. Opii incommoda. ib.
 29. Gentes quadam opio voluptatis gratia utuntur. ibid. inde frigidiores,
 torpidiores stupidosque reddi. ibid. Turca ex esu opii alacrita-
 tem, audaciam & veneris appetitum promittunt. 36. Hac exa-
 minantur. ibid. opium memoria nocet. ibid.
 30. Opium spiritibus obest. 37
 31. Quomodo opium per ventriculum operationes suas perficere possit. 37. 38
 32. In locum opii succus hyoscyami vel cynoglossa potest substitui. 38
 33. Quomodo opii incorrecti usus nimius noceat, & mortem inferat. 39
 34. Historia de abusu opii. ibid.
 35. Notantur aqua inebriantes, aqua vita, Elixir vita, &c. 40
 36. Notatur abusus liquorum apoplecticorum. ibid. Inebriaminum abusus
 & noxa. 41. In Apoplexia maxime nocent inebriamina. ibid.
 Apoplexia spiritus vappescere facit. 42. Aqua apoplectica sunt
 Apoplexia fomenta. 42
 37. Aqua antiepileptica improbantur in infantibus. 43
 38. Censura aliorum liquorum inebriantium. 44
 39. Eiusdem census sunt alii liquores inebriantes. ibid. Ex Spiritu Vini tar-
 tarisati tinctura, elixiria, quinta essentia taxantur. ibid.
 40. Inebriamina duplicis census 45. liquores antinephritici notantur. ibid.
 41. Contra Censores nimium graves. 46

F I N I S.

fol. i. lin. 27. leg. Vir. f. 6. l. 22. l. Ofio. f. 14. l. 30. l. habituosam.
 f. 27. l. 35 l. syrtes. f. 41. l. 5. l. scyllam charybdim. f. 43. l. 28. noxis,
 deleteria.